

NATURA-ARVIOINTI –
NIESASELKÄ FI1300706
SAC

YLLÄKSEN OSAYLEISKAAVAN
UUDISTAMINEN
Kolarin kunta

1.

2.

Muutosluettelo

Versio:	Päiväys:	Muutoksen kuvaus	Tarkastettu	Hyväksyjä
1	24.1.2024	Luonnos	Taru Suninen	Taru Suninen
2	28.2.2024	Valmis	Kristiina Tolvanen	Kristiina Tolvanen
3	28.4.2026	Täydennykset	Atte Lindqvist	Atte Lindqvist

Projekti:

Täydennetty

Natura-arviointi,

Ylläksen

Työnumero:

osayleiskaavan uudistaminen

25006243-007

Asiakas:

Kolarin kunta

Versio:

Valmis

Päiväys:

28.4.2026

Tekijä:

Tiina Heikkinen, Jaakko Leppänen, Lise-Lotte Flemming

Sisältö

1.	Johdanto	6
1.1	Hankkeen kuvaus	7
1.2	Suunnittelutilanne	9
1.3	Tavoitteet	10
1.4	Mitoitus	10
1.5	Yleiskaavan kuvaus	10
1.6	Osayleiskaavan suhde alueella voimassa olevaan yleiskaavaan	14
2.	Natura-arviointi	14
3.	Aineisto, menetelmät ja epävarmuustekijät	15
4.	Natura-alue Niesaselkä (FI1300706, SAC)	17
4.1	Suojelutavoitteet	19
4.2	Suojelun toteutuskeinot	20
4.3	Luontodirektiivin luontotyypit	20
4.4	Suojeluperusteena olevat luontodirektiivin lajit	23
4.5	Muut tärkeät lajit	23
5.	Vaikutusten arviointi	23
5.1	Vaikutusalue ja vaikutusmekanismit	23
5.1.1	Luontotyypit ja kasvillisuus	24
5.1.2	Linnusto	24
5.1.3	Eläimistö	25
5.2	Vaikutukset luontodirektiivin luontotyyppeihin	25
5.2.1	Humuspitoiset järvet ja lammet (3160)	26
5.2.2	Vuorten alapuoliset tasankojoet (3260)	26
5.2.3	Vaihettumissuot ja rantasuot (7140)	27
5.2.4	Fennoskandian lähteet ja lähdesuot (7160)	27
5.2.5	Aapasuot (7310)	28
5.2.6	Boreaaliset luonnonmetsät (9010)	29
5.2.7	Puustoiset suot (91D0)	30
5.2.8	Muut luontotyypit	30
5.2.9	Yhteenveto vaikutuksista suojeluperusteena oleviin luontotyyppeihin	32
5.3	Vaikutukset suojelun perusteena oleviin kasvi- ja eläinlajeihin	33
5.4	Vaikutukset muihin tärkeisiin lajeihin	33
5.5	Vaikutukset Natura-alueen eheyteen	33
6.	Yhteisvaikutukset	35
7.	Vaikutusten lieventäminen	36
8.	Yhteenveto	37
9.	Lähteet	38

Liite 1. Kaavaehdotus

Liite 2. Kaavamääräykset

Sweco | NATURA-ARVIOINTI NIESASELKÄ FI1300706 SAC

Työnumero: 25006243-007

Päiväys: 28.4.2026

Versio: Valmis

Kartta- ja ilmakuvat:

Maanmittauslaitos (MML)

Karttojen paikkatieto:

Sweco Finland Oy,

Suomen Ympäristökeskus,

Metsähallitus, Luontopalvelut

YHTEYSTIEDOT

Luontoselvityskonsultti
Sweco Finland Oy

Yhteyshenkilö:

Luontoasiantuntija (FM) Lise-Lotte Flemming

Hovioikeudenkatu 17

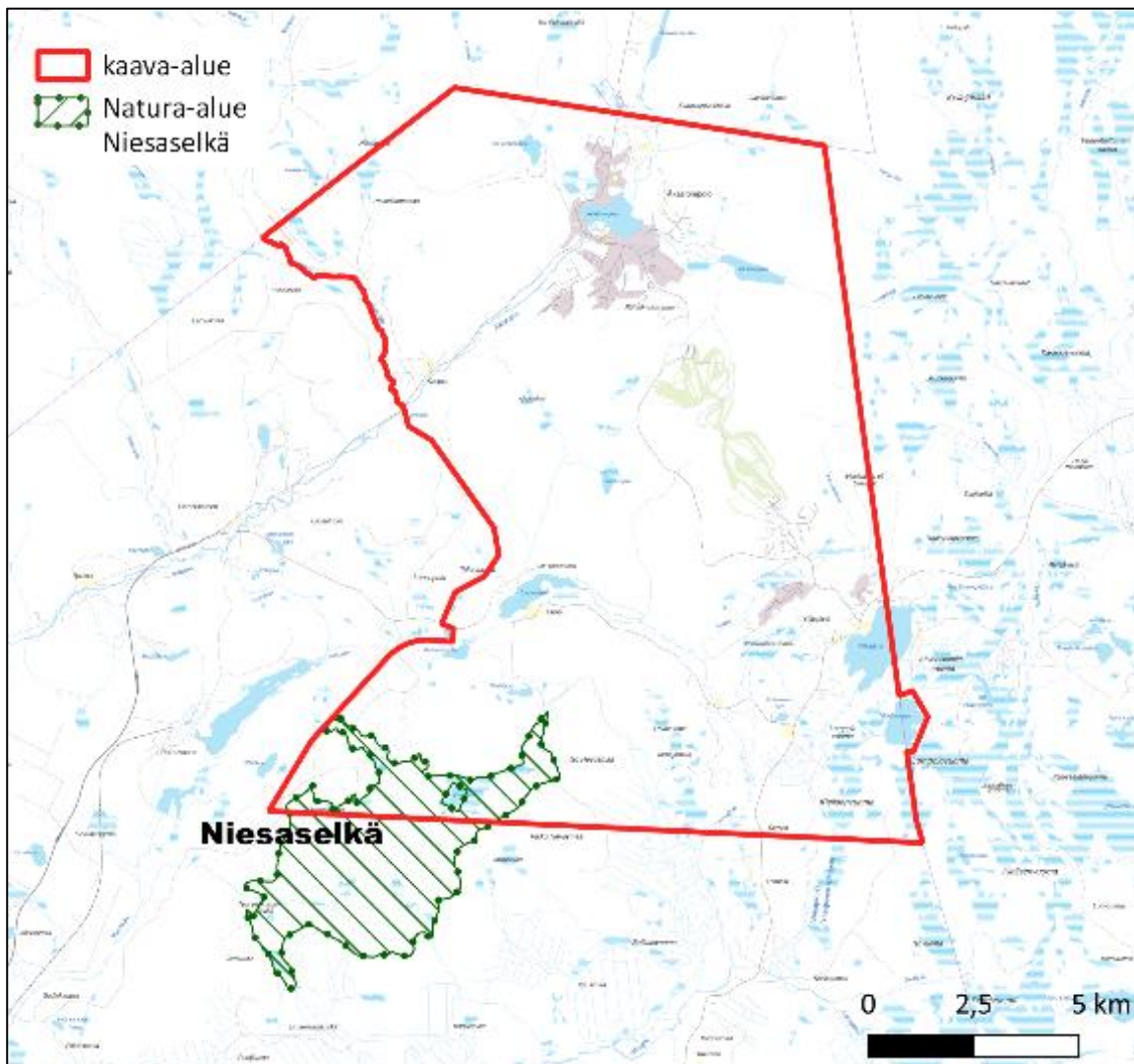
65100 Vaasa

lise-lotte.flemming@weco.fi

1. Johdanto

Kolarin Ylläksen osayleiskaavan uudistuksessa päivitetään vuonna 2008 lainvoiman saanut Ylläksen ydinalueen voimassa oleva yleiskaava. Suunnittelualue sijaitsee Kolarin kunnan koillisosassa ja on kokonaisuudessaan nykyisellään voimassa olevan Ylläksen osayleiskaavan aluetta. Suunnittelualueeseen sisältyy Ylläksen keskeinen tunturialue sekä Ylläsjärven, Äkäslompolon ja Luosun kylät. Alueen pinta-ala on noin 196 km². Alue rajautuu itäosassaan Kittilän kuntaan, pohjoisosassaan Muonion kuntaan ja lännessä Kuerjokeen.

Kaava-alueen välittömässä läheisyydessä ja osin kaava-alueella sijaitsee Natura 2000 -verkostoon kuuluva Niesaselän Natura-alue (FI1300706). Natura-alueen suojelun perusteena on luontodirektiivi (SAC). Niesaselän Natura-alueen sijainti suhteessa Ylläksen yleiskaava-alueeseen on esitetty alla (Kuva 1).

Kuva 1. Niesaselän Natura-alueen sijainti suhteessa kaavarajaukseen. Taustakartta ©MML 2024.

Sweco | NATURA-ARVIOINTI NIESASELKÄ FI1300706 SAC

Työnumero: 25006243-007

Päiväys: 28.4.2026

Versio: Valmis

Ylläksen yleiskaavaan liittyen laaditaan Natura-arviointi koskien Natura-aluetta Niesaselkä. Natura-arviointi koskee 18.4.2023 päivättyä kaavaluonnosta (Kolarin kunta, Sweco Finland Oy). Luonnonsuojelulain 9/2023 35 §:n mukaan Natura-arviointi on tehtävä, mikäli hanke tai suunnitelma joko yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottaman tai verkostoon sisällytetyn alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty verkostoon.

Natura-arviointi on tehty asiantuntija-arviona perustuen olemassa olevaan tietoon. Natura-arvioinnin ovat tehneet MMM metsänhoitaja Tiina Heikkinen ja FT ympäristöekologi Jaakko Leppänen Sweco Finland Oy:stä.

Natura-arviointia on täydennetty ELY-keskuksen ja Metsähallituksen lausuntojen perusteella 22.4.2026. Täydennyksen on tehnyt biologi (FM) Lise-Lotte Flemming. Täydennetyt kohdat on esitetty muutosluettelossa alla (Taulukko 1).

Arvioinnin liitteenä ovat yksityiskohtainen kaavaehdotus (Liite 1) sekä kaavamääräykset (Liite 2).

Taulukko 1. Muutosluettelo.

s. 8	johdannon täydennys	Lisätty tietoa arvioinnin täydennyksestä ja muutosluettelo
s. 11, 14	luku 1.5	Yleiskaavan kuvaus täydennetty ja kaavakartta lisätty.
s. 16–17	luku 3	Epävarmuustekijöitä koskeva teksti päivitetty.
s. 17–29	luku 4	Natura-alueen kuvaukseen täydennetty tietoa mm. alueen luontopolusta. Lisätty kartta, jossa näkee kelkkareitit ja -urat.
s. 20–23	luku 4.3	Täydennetty luontotyyppitietoa. Luontotyyppikartta vaihdettu (vanhasta puuttui yksi luontotyyppi) ja edustavuuskartta lisätty.
s. 25–32	luku 5.2	Luontotyyppejä koskeva vaikutusarviointi täydennetty ja päivitetty, luontotyyppikartta vaihdettu isompaan, lähdeluontotyyppikartta lisätty.
s.33	luku 5.4	Muita tärkeitä lajeja koskeva vaikutusarviointi täydennetty.
s. 35–36	luku 6	Yhteisvaikutuksia koskeva arviointi täydennetty.
s. 36–37	luku 7	Vaikutusten lieventäminen täydennetty.
s. 37–38	luku 8	Yhteenveto päivitetty ja täydennetty.
s. 38–39	luku 9	Lähdeluettelo täydennetty.

1.1 Hankkeen kuvaus

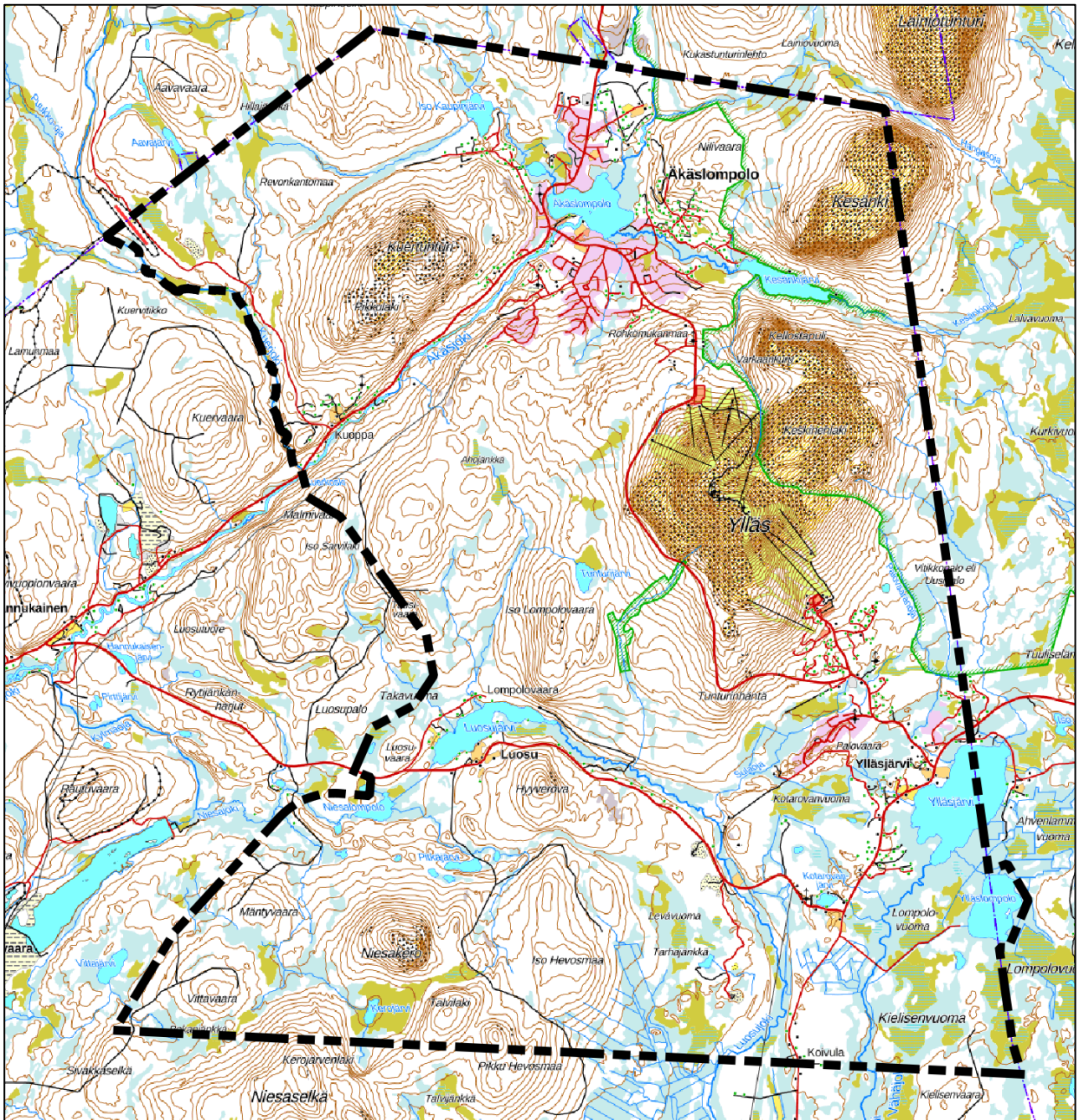
Kuvaus Ylläksen osayleiskaavan uudistamisesta perustuu 18.4.2023 päivättyyn kaavaselostukseen (Sweco Finland Oy). Kaavaehdotuskartta 1:20 000 ja kaavamääräykset ovat liitteenä (Liite 2 ja 3) ja kaavan suunnittelualue seuraavassa kuvassa (Kuva 2).

Sweco | NATURA-ARVIOINTI NIESASELKÄ FI1300706 SAC

Työnumero: 25006243-007

Päiväys: 28.4.2026

Versio: Valmis

Kuva 2 Karttakuva kaavan suunnittelualueesta, joka on rajattu katkoviivalla. Maastokartta ©MML 2024.

Sweco | NATURA-ARVIOINTI NIESASELKÄ FI1300706 SAC

Työnumero: 25006243-007

Päiväys: 28.4.2026

Versio: Valmis

Osayleiskaavan tavoitteena on ohjata maankäytön suunnittelua ja rakentamista koko suunnittelualueella. Asemakaavoitetulla alueella rakentamista ohjaa asemakaava. Osayleiskaavan ratkaisut johtavat uusiin asemakaavoihin ja asemakaavojen muutoksiin. Osayleiskaavan tehtävänä on täsmentää valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita sekä tarkentaa maakuntakaavan aluevarauksia. Osayleiskaava pyrkii osaltaan esittämään Ylläs III -kehittämissuunnitelman ja Kolarin kuntastrategian maankäyttöön liittyviä tavoitteita. Kaavan päämääränä on toimivan, kestävän ja taloudellisen yhdyskuntarakenteen syntyminen sekä kulttuuri-, ympäristö- ja luonnonarvojen turvaaminen. Uusi maankäyttö ja rakentaminen sovitetaan nykyiseen ympäristöön ja maisemaan sen ominaispiirteitä noudattaen. Lähtökohtana on tukeutua olemassa olevaan taajama- ja kylärakenteeseen sekä vahvistaa niitä toiminnallisesti ja sosiaalisesti.

1.2 Suunnittelutilanne

Yleiskaavan suunnittelualueella on voimassa 16.5.2012 lainvoiman saanut Tunturi-Lapin maakuntakaava. Maakuntakaavassa suunnittelualue on osoitettu pääosin matkailupalvelujen alueena. Suunnittelualueella on voimassa Kolarin kunnanvaltuuston 27.2.2008 hyväksymä Ylläksen osayleiskaavan muutos (tavoitevuosi 2025). Yleiskaavassa on määritelty alueen kehittämisen periaatteet, yhdyskuntarakenteen laajenemissuunnat sekä liikenteen ja reittien ratkaisut. Yleiskaavassa on osoitettu loma-asuntoalueita ja matkailupalvelujen alueita. Pientalovaltaisia asuntoalueita on merkitty Äkäslompolon kylän pohjoisosaan ja Ylläsjärven alueelle ja keskustatoimintojen alueita on osoitettu molempiin kyliin. Pallas-Yllästunturin kansallispuiston alue on huomioitu luonnonsuojelualueena (SL-1). Virkistys- ja retkeilyalueita on osoitettu usealla eri kaavamerkinnällä. Keskeinen tunturialue on osoitettu pääosin urheilu- ja virkistyspalveluiden alueena. Yleiskaavassa on osoitettu alueen keskeinen liikenneverkko sekä uusia ohjeellisia yhdysteitä, kokoojakatuja ja kevyen liikenteen väyliä. Kaavassa on määritelty myös ohjeellinen rautatien linjaus Kolarin keskustan suunnasta Ylläsjärvelle. Olemassa olevia ja uusia ohjeellisia reittejä on osoitettu useilla eri merkinnöillä. Yleiskaavassa on annettu koko yleiskaava-aluetta koskevia määräyksiä Natura 2000 -verkostoon kuuluvaan alueeseen (Tornionjoki-Muonionjoki) kohdistuvien vaikutusten arviointiin sekä asumiseen ja loma-asumiseen liittyvien alueiden melusuojaukseen liittyen. Yleiskaavan suunnittelualueen keskiosassa sijaitsee alue, jolla yleiskaava ei ole voimassa.

Voimassa olevan osayleiskaavan länsiosassa on vireillä osayleiskaavamuutos: Hannukaisen kaivosalueen osayleiskaava. Suunnittelualueeseen rajautuvalla alueella Muonion puolella on voimassa 10.6.2003 hyväksymä Ylläksen alueen yleiskaavan muutos.

Suunnittelualueella on voimassa useita eri-ikäisiä asemakaavoja ja ranta-asemakaavoja. Asemakaavoitettua aluetta on Äkäslompolossa ja Ylläsjärvellä. Kylien alueella on myös voimassa olevia ranta-asemakaavoja. Lisäksi yleiskaavan alueella on voimassa olevia ranta-asemakaavoja Luosujoen, Hannukaisen, Kuerjoen ja Kuopan alueilla. Vireillä ja voimassa olevat kaavat löytyvät kootusti Kolarin kunnan internet-sivustolta osoitteesta: <https://www.kolari.fi/fi/palvelut/asuminen-ja-rakentaminen/kaavoitus.html>

1.3 Tavoitteet

Suunnittelualueelle laaditaan oikeusvaikutteinen osayleiskaavamuutos, joka tavoitevuosi on 2040+. Kunnan mukaan Ylläksellä on tarvetta uusiin asemakaavoihin ja asemakaavan uudistuksiin, joiden liittäminen kokonaisuuteen tarvitsee ohjeekseen ajan tasalla olevan osayleiskaavan. Kunnan mitoitustavoite on voimassa olevan osayleiskaavan mukainen. Ylläksen matkailun kasvun tulee olla hallittua, ja kaikessa kehittämisessä huomioidaan kestävyys, paikallisuus ja vetovoima. Ylläksen kyliin tavoitellaan asumisen ja matkailun sekoittuneisuutta. Olemassa olevia reittejä ylläpidetään ja uusia yhdystarpeita esitetään kaavassa. Ylläksen matkailukeskuksen yleiskaavan uudistamisen toiminnallisen perustan antaa samanaikainen tehtävään kuuluva hanke Ylläksen kehittämissuunnitelma, Ylläs III.

1.4 Mitoitus

Edellisen yleiskaavan päivityksen yhteydessä vuonna 2005 arvioitiin, että alueella olisi ollut noin 16 000 vuodepaikkaa. Osayleiskaavan tavoitteena oli saavuttaa 35 000 vuodepaikkaa jo vuoteen 2020 mennessä ja 50 000 vuodepaikkaa vuoteen 2040 mennessä. Kunnan tavoite on rakentamisen mahdollistavien aluevarausten osalta edelleen saman suuntainen. Edellisellä osayleiskaavan uudistamisella tavoiteltiin yli kolminkertaista kasvua. Tällä hetkellä arvioidaan, että alueella on yhteensä noin 23 000 vuodepaikkaa, eli kaavan päivityksellä tavoitellaan rakentamisen kaksinkertaistamista. Kaavassa vaiheistetaan rakentamiselle tarkoitettuja alueita ensisijaisiin, eli noin puolet vuoteen 2040 mennessä toteutettaviin, sekä näiden laajentumisalueisiin ja mahdollisiin reservialueisiin.

Tällä hetkellä arvioidaan, että vakituksia asukkaita sekä osoitteettomia asukkaita on Ylläsjärven kylässä noin 300, Äkäslompolon kylässä noin 800 ja Luosujärven kylässä noin 30. Osayleiskaavan päivitystyössä ensisijaisten aluevarausten tavoitteena on, että vuoden 2040 jälkeen osayleiskaavassa niillä asuisi ympäri vuoden kaksinkertainen määrä, eli 2 500 henkilöä. Sijainnin mukaan arvioidaan, että noin 800 asukasta olisi Ylläsjärvellä, 1700 Äkäslompolossa ja 50 Luosujärvellä. Valtuuston päätöksen mukaisesti kaavalla tulee mahdollistaa ”Kovan kasvun” mukainen tavoiteltu 4500 asukkaan määrä. Osayleiskaavassa tämä osoitetaan laajentumis- ja reservialuein.

1.5 Yleiskaavan kuvaus

Suunnittelualuetta on tarkasteltu kokonaisvaltaisesti siten, että osoitettaessa uusia aluevarauksia huomioidaan kunnan ja sen osa-alueiden kehittämistarpeet, suojele- ja virkistysarvot sekä elinkeinojen harjoittaminen. Samalla on pyritty vastaamaan kehittämissuunnitelman mukaisiin nykyisiin ja tuleviin matkailun maankäyttötarpeisiin yleispiirteisimmillä yleiskaavatasolle paremmin soveltuvilla määräyksillä.

Potentiaaliset asuinrakentamisen ja matkailurakentamisen alueet ja niiden laajentumisalueet on osoitettu olemassa olevien alueiden välittömään läheisyyteen kyläkeskusten tuntumaan. Rakentamiselle osoitetut alueet on tarkoitettu asemakaavoitettaviksi alueiksi. Uudistettavana olevassa yleiskaavassa ei ole otettu kantaa ranta-alueisiin. Ranta-alueet mitoitetaan ja suunnitellaan

Sweco | NATURA-ARVIOINTI NIESASELKÄ FI1300706 SAC

Työnumero: 25006243-007

Päiväys: 28.4.2026

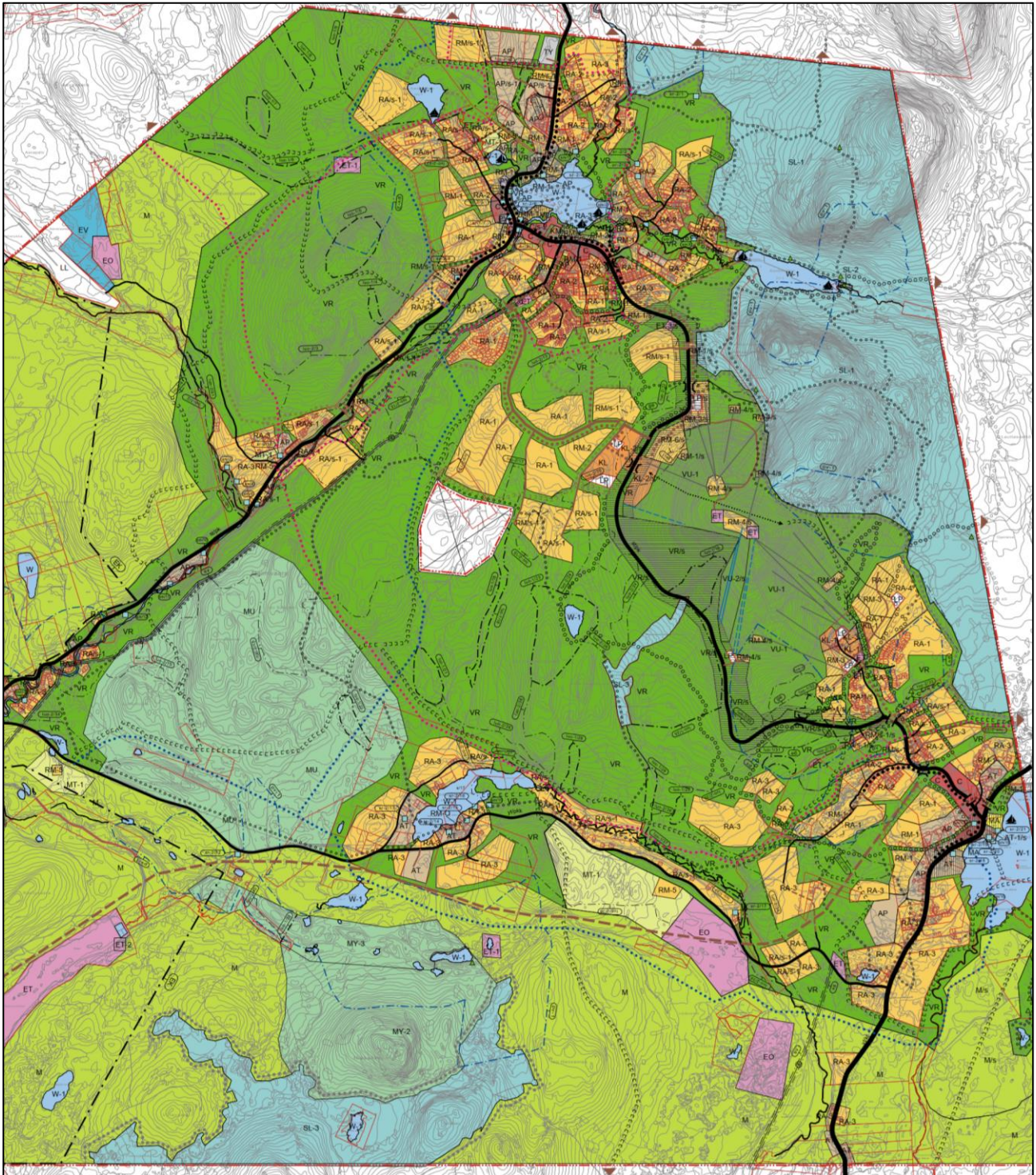
Versio: Valmis

tarkemmin asemakaavoin. Osayleiskaavassa on esitetty tiedossa oleva ja laskennalliset tulva-alueet, mitkä tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Yleiskaavassa on erilaisin merkinnöin osoitettu ne aluevaraukset, joiden tavoitellaan toteutuvan vuoteen 2040 mennessä, parhaat laajentumisen alueet, mikäli kasvu on oletettua nopeampaa sekä reservialueet, mikäli osa tavoitetellusta kehityksestä toteutuu vuoden 2040 jälkeen. Voimassa olevaan osayleiskaavaan verrattuna osayleiskaavan uudistuksella aluevarausten rajoja ja maankäyttömääräyksiä on yksinkertaistettu vastaamaan mittakaavan mukaista yleispiirteisyyttä. Yleiskaavan rajoja tulee tulkita ja tarkentaa asemakaavoitettaessa huomioiden yleiskaavan periaatteiden toteutuminen ja tavoite. Aluevaraukset on kuvattu kaavaselostuksessa.

Kaavaehdotuksessa Natura-alue Niesaselkä on osoitettu suojelualueeksi SL-3 merkinnällä. Muita Natura-aluetta koskevia merkintöjä kaavaehdotuksessa ei ole. Natura-alueen pohjoispuolella sijaitseva arvokas kallio- ja kivikkoalue Niesakerolla on myös osoitettu SL-3-alueeksi. Alue on tarkoitettu suojella valtion luonnonsuojelualueena. Sen ympäröivä lähialue on MY-aluetta (maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityisiä ympäristöarvoja). Voimassa olevassa kaavassa koko Niesakeron alue on MY-aluetta. Natura-alueen itäpuolella on olemassa oleva moottorikelkkareitti. Natura-alueelle tai sen lähialueelle ei ole kaavassa osoitettu uusia retkeilyreittejä.

Alla olevissa kuvissa on esitetty voimassa oleva kaava (Kuva 3) ja nähtävillä olleesta kaavaluonnoksesta laadittu ehdotus (Kuva 4) sekä suurennettuna kaava-alueen lounaisosa, jossa Natura-alue sijaitsee (Kuva 5).

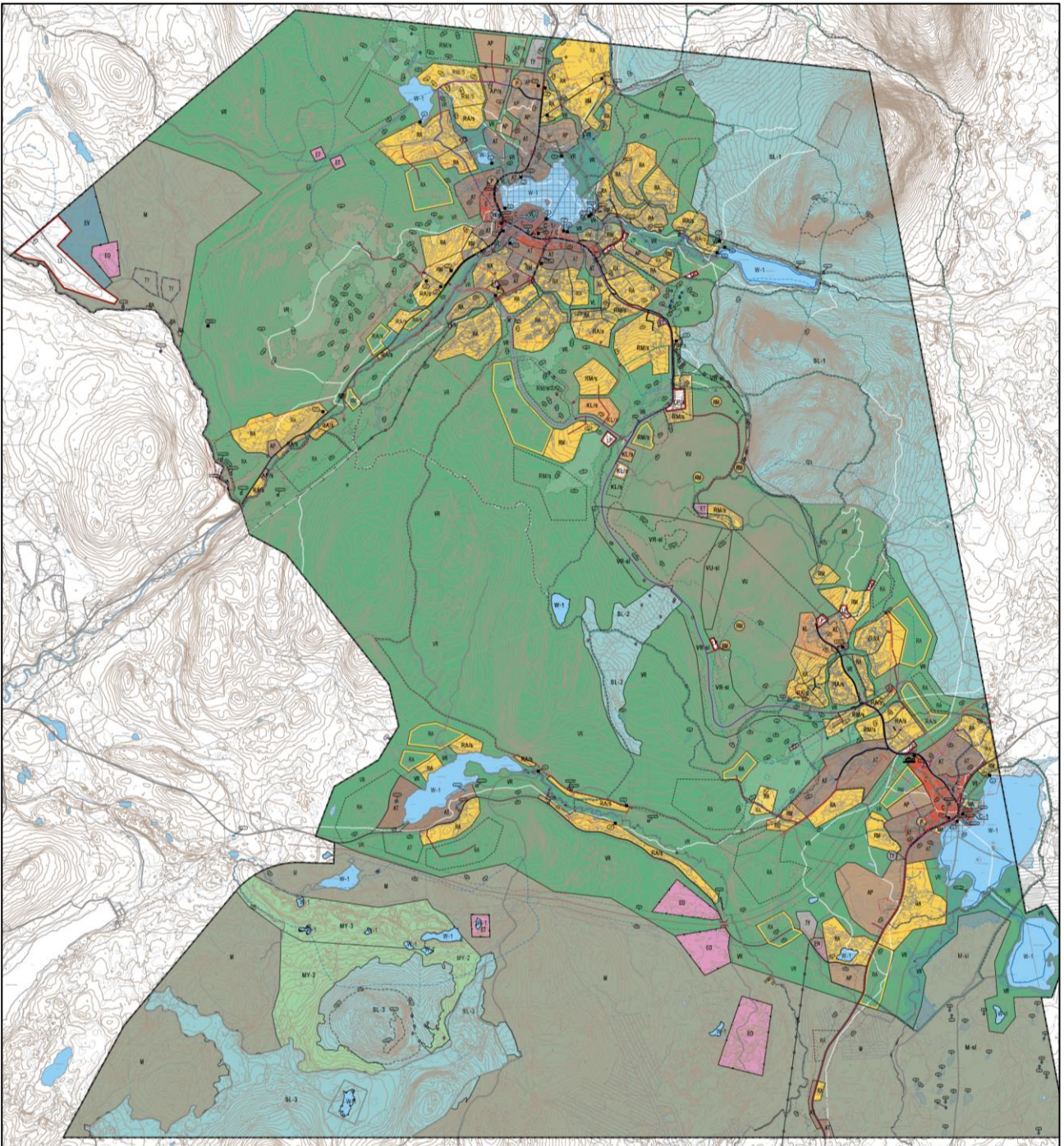
Kuva 3. Voimassa oleva Yläksen yleiskaava. Natura-alue sijoittuu kuvassa alueen alareunaan SL-3 merkitylle alueelle.

Sweco | NATURA-ARVIOINTI NIESASELKÄ FI1300706 SAC

Työnumero: 25006243-007

Päiväys: 28.4.2026

Versio: Valmis

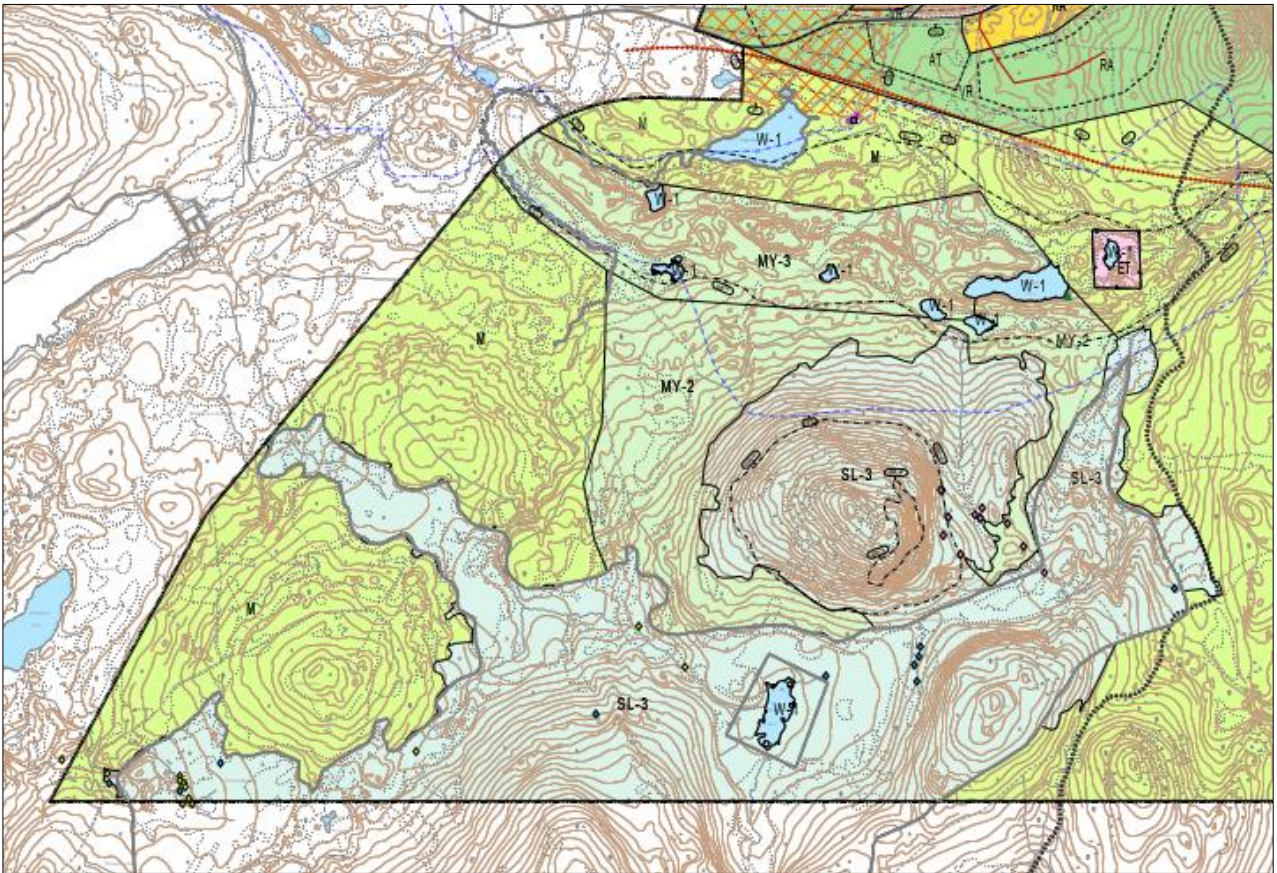
Kuva 4. Kaavaluonnoksesta laadittu kaavaehdotus. Liitteenä on tarkempi kaavakartta.

Sweco | NATURA-ARVIOINTI NIESASELKÄ FI1300706 SAC

Työnumero: 25006243-007

Päiväys: 28.4.2026

Versio: Valmis

Kuva 5 Kaava-alueen lounaisosa, jossa Niesaselän Natura-alueen pohjoisosa sijaitsee.

1.6 Osayleiskaavan suhde alueella voimassa olevaan yleiskaavaan

Alueen voimassa oleva yleiskaava on saanut lainvoiman korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä 14.4.2011. Voimassa olevan yleiskaavan tavoitevuosi on 2025 ja kaava on vain osittain toteutunut. Nyt laadittavalla yleiskaavan uudistuksella on ensisijaisesti huomioitu kestävän maankäytön periaatteet vaiheistamalla tavoitellun kasvun aluevarauksia, merkintöjä ja määräyksiä. Päivittämisen myötä tämä kunnan yleispiirteinen suunnitelma vastaa kunnan maankäytöllisiä pyrkimyksiä seuraavaksi runsaaksi 20 vuodeksi Ylläs III -kehittämissuunnitelman strategisten valintojen mukaisesti.

2. Natura-arviointi

Luonnonsuojelulain 35 §:n mukaan hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan on asianmukaisella tavalla arvioitava ne vaikutukset, jotka voivat heikentää niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on ilmoitettu, ehdotettu tai sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Luonnonsuojelulain mukainen vaikutusten arviointivelvollisuus syntyy, mikäli hankkeen vaikutukset kohdistuvat Natura-alueen suojelun perusteena oleviin luontoarvoihin, ovat luonteeltaan heikentäviä,

Sweco | NATURA-ARVIOINTI NIESASELKÄ FI1300706 SAC

Työnumero: 25006243-007

Päiväys: 28.4.2026 Versio: Valmis

laadultaan merkittäviä ja ennalta arvioiden todennäköisiä. Arviointivelvollisuus koskee myös sellaista hanketta tai suunnitelmaa alueen ulkopuolella, jolla todennäköisesti on alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia. Natura-arvioinnin suorittamisen kynnys voi ylittyä myös eri hankkeiden ja suunnitelmien yhteisvaikutusten vuoksi.

Luonnonsuojelulain 39 §:n mukaan suunnitelmaa ei voida hyväksyä, jos arviointi- ja lausuntomenettely osoittaa suunnitelman merkittävästi heikentävän niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Luontodirektiivin 6 artiklan mukaan viranomaisen täytyy varmistua siitä, ettei hanke vaikuta alueen koskemattomuuteen. Lupaviranomaisen on ennen lupapäätöstä varmistettava, että arvioinnit ovat asianmukaisia ja niissä esitetyt johtopäätökset ovat perusteltuja.

Vaikutusten arvioinnissa noudatetaan varovaisuusperiaatetta. Hanke tai suunnitelma voidaan hyväksyä vain ”jos ei ole olemassa mitään tieteelliseltä kannalta relevanttia epäilyä alueen koskemattomuuteen kohdistuvien haitallisten vaikutusten aiheutumatta jäämisestä” (EYT C-127/2). Hankkeen vaikutuksia on arvioitava erityisesti sen alueen ominaisuuksien ja erityisten ympäristöolosuhteiden valossa, jota suunnitelma tai hanke koskee.

Natura-arvioinnissa keskitytään alueen suojeluperusteena oleviin luontotyyppeihin ja lajeihin. Arviointivelvoite koskee yhteisön tärkeänä pitämällä alueilla (SAC) vain luontodirektiivin liitteen I luontotyyppejä tai luontodirektiivin liitteen II lajeja. Lintudirektiivin mukaisilla erityisillä suojelualueilla (SPA) arviointivelvoite koskee vain lintudirektiivin liitteen I lintulajeja ja lintudirektiivin 4.2 artiklassa tarkoitettuja muuttolintuja. Arvioinnissa tarkastellaan näiden lajien ja luontotyyppien elinympäristöjä ja niiden ominaispiirteitä. Natura-alueiden suojeluperusteet on esitetty Natura-tietolomakkeissa.

Heikentämistä arvioitaessa huomioidaan luontotyyppin tai lajin suotuisaan suojelutasoon kohdistuvat muutokset sekä hankkeen vaikutus Natura 2000 -verkoston eheyteen ja koskemattomuuteen. Tällä tarkoitetaan ekologisen rakenteen ja toiminnan säilymistä elinkelpoisena ja Natura-alueen suojeluperusteena olevien luontotyyppien ja lajien kantojen säilymistä elinvoimaisina. Eliölajin suojelutaso on suotuisa, kun laji pystyy pitkällä aikavälillä säilymään elinvoimaisena luontaisissa elinympäristöissään (LSL 3 §). Luontotyyppin suojelutaso on suotuisa, kun sen luontainen levinneisyys ja kokonaisala riittävät turvaamaan luontotyyppin säilymisen ja sen ekosysteemin rakenteen ja toimivuuden pitkällä aikavälillä sekä luontotyyppille luonteenomaisten piirteiden säilymisen. Natura-alueen on säilyttävä eheänä ekologisen kokonaisuutena, jotta sen luonnonarvot säilyvät pitkällä aikavälillä. Hanke ei saa uhata alueen koskemattomuutta, eli koko Natura-alueen ekologisen rakenteen ja toiminnan täytyy säilyä elinkelpoisena.

Natura-arvioinnissa merkittävyyttä arvioidaan kaksipuolaisella asteikolla **ei merkittävää heikennystä – merkittävä heikennys** (Mäkelä ja Salo 2023).

3. Aineisto, menetelmät ja epävarmuustekijät

Natura-arviointi koskee Sweco Finland Oy:n laatimaa 18.4.2023 päivättyä kaavaluonnosta ja siihen liittyvää kaavaselostusta (päiväys 18.4.2023).

Sweco | NATURA-ARVIOINTI NIESASELKÄ FI1300706 SAC

Työnumero: 25006243-007

Päiväys: 28.4.2026

Versio: Valmis

Natura-arviointi perustuu olemassa olevaan tietoon eikä tässä yhteydessä ole tehty maast selvityksiä Natura-alueella. Arvioinnissa oli käytössä seuraavat aineistot:

- Natura-alue Niesaselkä FI1300706/SAC Natura-tietolomake
- Natura-alue Niesaselkä FI1300706/SAC NATA-raportti (Metsähallitus 2016)
- Biotooppikuviot valtion suojelualueilla (Metsähallitus): Natura-alueen suojeluperusteena olevat luontodirektiivin luontotyypit
- Suomen Lajitietokeskuksen tiedot (tietopyyntö 17.4.2023)
- Suomen Lajitietokeskuksen tiedot (tietopyyntö 6.2.2024)
- Ylläksen yleiskaavan päivitystä varten vuonna 2021 laadittu kaava-alueen koskeva luontoselvitys (Sweco Infra & Rail Oy 2021) ja voimassa olevaan Ylläksen yleiskaavaan vuonna 2007 laadittu luontoselvitys (Pöyry Environment Oy 2007). Natura-alueilla ei ole tehty erillisiä luontotyyppi- tai lajikartoituksia.
- Ylläksen yleiskaavan päivitystä varten vuonna 2023 laadittu Natura-tarvearviointi (Sweco Finland Oy 2023)

Käytössä olivat lisäksi Maanmittauslaitoksen avoimet kartta- ja ortokuva-aineistot sekä reitistöjä koskien Metsähallituksen retkeilyyn liittyvät kartat internet-sivustolla luontoon.fi ja Ylläksen reittikuvaukset sivustolla yllas.fi.

Kaikki arvioinnissa käytetyt lähteet on lueteltu selvityksen lopussa. Vaikutusten arviointi Natura-alueen Niesaselkä suojelun perusteena oleviin luontotyyppeihin ja lajeihin on tehty asiantuntija-arviona. Vaikutuksia lajeittain on tarkasteltu perustuen tietoon niiden ominaispiirteistä ja elinympäristövaatimuksista.

Vaikutusten arvioinnissa suojelun perusteena oleviin luontotyyppeihin sisältyy epävarmuutta. Natura-lomakkeen ja Metsähallituksen biotooppikuviotietojen välillä on eroavaisuuksia luontotyyppien pinta-aloissa. Natura-tietokannan (Metsähallituksen biotooppikuviot SAKTI-järjestelmässä) tiedot on aikoinaan täytetty sen hetkisen parhaan tiedon varassa eikä kaikkia Natura-luontotyyppejä ole inventoitu maastossa. Tiedot voivat sen vuoksi olla epätarkkoja tai jopa virheellisiä. Biotooppikuviotiedoissa on esitetty joitakin sellaisia Natura-luontotyyppejä, jotka eivät Natura-tietolomakkeen mukaan ole Natura-alueen suojelun perusteena. Niesaselän biotooppiaineisto on kerätty 2008 ja 2013, eli biotooppitiedot ovat 13–18 vuotta vanhoja. Tämä lisää osaltaan myös epävarmuutta arviointiin.

Epävarmuutta arviointiin aiheuttaa myös se, että kaavan mahdollisesti aiheuttamien epäsuorien vaikutusten ennakoitiin on vaikeaa. Kaava mahdollistaa lisärakentamisen, jolloin yöpyjien ja sitä kautta kävijöiden määrä Ylläksellä ja samalla myös Niesaselän Natura-alueella voi kasvaa, mutta kaavasta seuraavaa kävijämäärien kasvua on vaikea ennustaa. Natura-alueen pohjoisosassa on luontopolku ja eteläosassa autiotupa. Luontopolku on virallisesti lakkautettu ja on enää lähinnä paikallisten käytössä. Natura-alueella ei ole muita retkeilyn tai virkistykseen kohteita tai reittejä. Natura-alue on kaavassa osoitettu merkinnällä SL-3. Jokaisenoikeuksien mukaisesti alueella voi liikkua myös reittien ulkopuolella. Sen arvioiminen, mihin ja kuinka voimakkaasti kulutus kohdistuu,

Sweco | NATURA-ARVIOINTI NIESASELKÄ FI1300706 SAC

Työnumero: 25006243-007

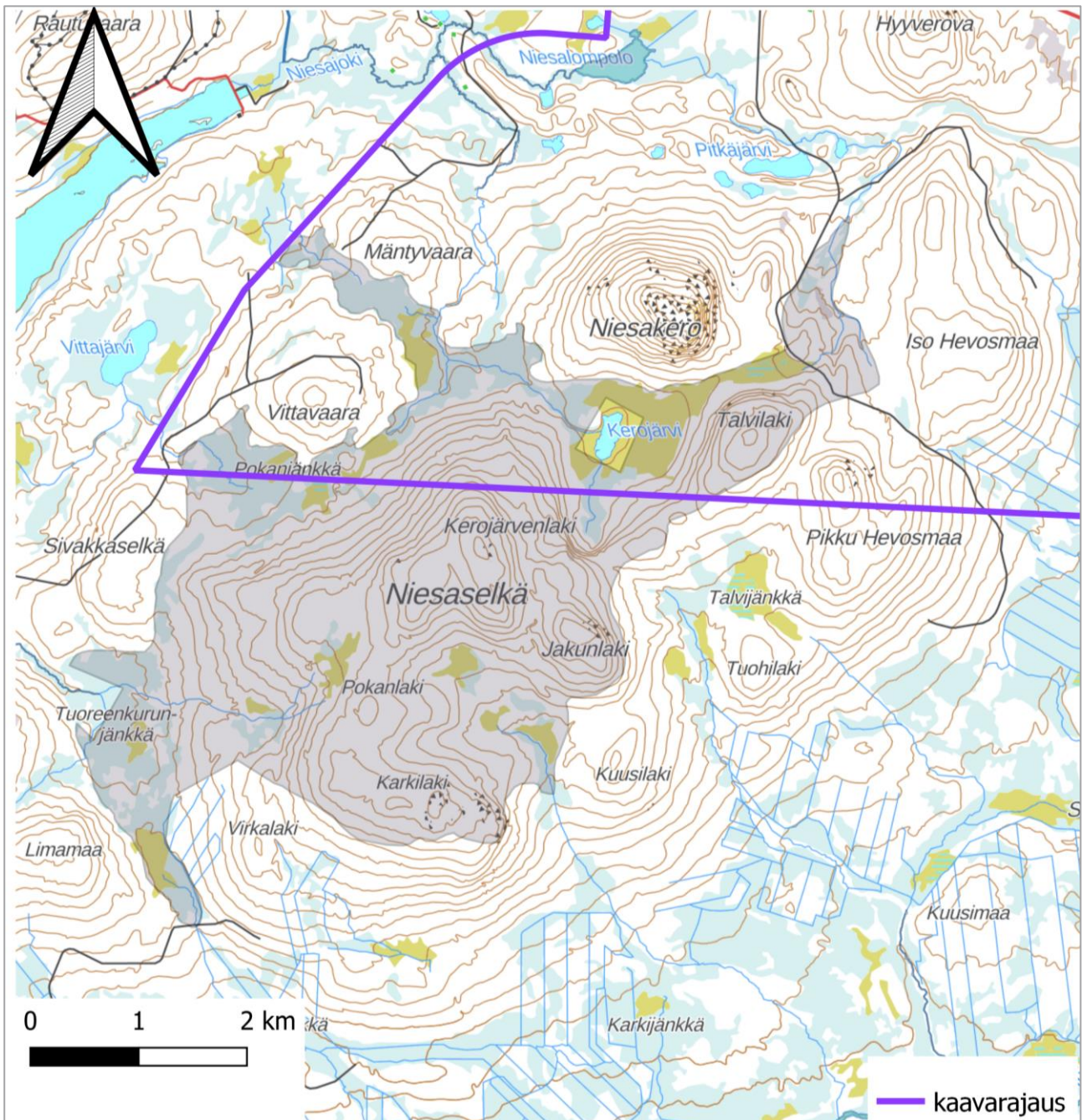
Päiväys: 28.4.2026

Versio: Valmis

muodostuuko uusia oikopolkuja paikasta toiseen, ohjautuuko kulku tiettyihin kohteisiin tai esimerkiksi eroosioherkille rinteille tai lajiston kannalta tärkeille paikoille, on ennakkoon vaikeaa. Lisäksi olemassa olevien tietojen perusteella on mahdotonta arvioida, missä määrin Natura-alueille kohdistuu jatkossa luvattonta käyttöä, esim. moottorikelkkailua tai maastopyöräilyä, sekä miten tällainen käytös mahdollisesti kohdistuu yksittäiseen suojeluperusteena olevaan luontotyyppiin tai lajiesiintymään. Kävijämäärien lisääntyminen paremmin tunnetulla alueella voi myös johtaa siihen, että hiljaisuutta ja yksinäisyyttä hakevat ihmiset hakeutuvat hiljaisimmille alueille.

4. Natura-alue Niesaselkä (FI1300706, SAC)

Niesaselän Natura-alueen metsät ovat 150–200-vuotiaita mänty-kuusimetsiä, joissa on erityisen runsaasti raitaa. Myös muutamia vanhoja ja järeitä haavikoita tavataan alueilta. Rinteiden vesilaskujen ympäristössä on pienialaisia lehtomaisia kankaita ja lehtokorpia. Alue on arvokas vanhan metsän kokonaisuus. Alueella esiintyy useita uhanalaisia kääpiä ja putkilokasveja. Alue on valtion maata ja kooltaan 1 950 hehtaaria. (Natura-tietolomake.) Natura-alue on tärkeä metsästysalue. Natura-alueen tilan arvioinnissa (Nata-lomake) ei ole tunnistettu Natura-alueen suojeluperusteita uhkaavia tekijöitä. Kaava-alueella Natura-alueesta on noin 600 hehtaaria eli noin 30 prosenttia. Kuva Natura-alueesta ja kaava-alueen rajauksesta alla (Kuva 6).

Kuva 6. Niesaselän Natura-alue kokonaisuudessaan. Maastokartta ©MML 2024.

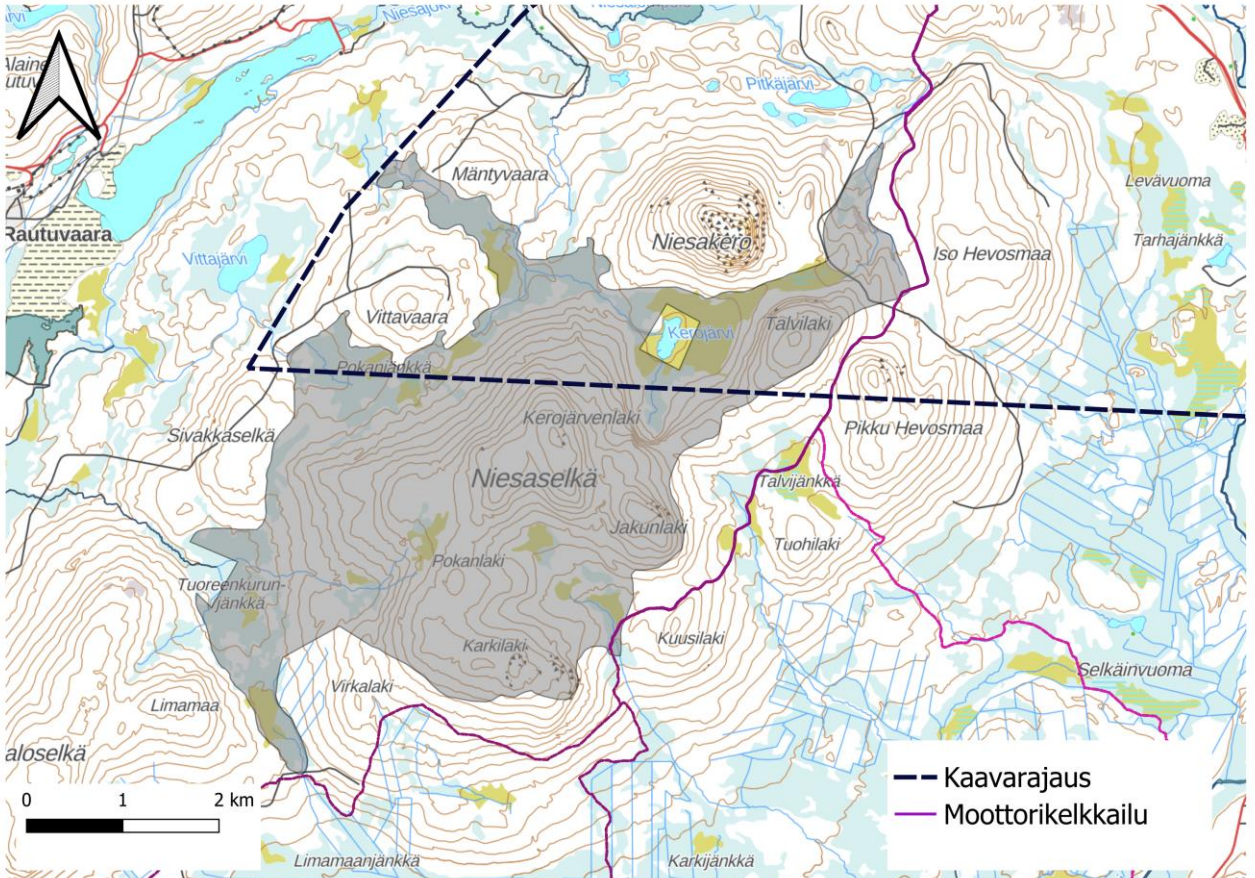
Niesaselän Natura-alueella ei ole virallisia retkeilyreittejä tai luontopolkuja. Kaavaan merkitty ja pääasiassa Natura-alueen ulkopuolella (itäpuolella) sijoittuva moottorikelkkareitti kulkee parissa kohtaa myös Natura-alueella (150 m + 430 m) (Kuva 7).

Sweco | NATURA-ARVIOINTI NIESASELKÄ FI1300706 SAC

Työnumero: 25006243-007

Päiväys: 28.4.2026

Versio: Valmis

Kuva 7 Niesaselän Natura-alueen läheisyydessä ja osittain Natura-alueella sijoittuva virallinen moottorikelkkareitti (tummempi liila). Vaaleampi pinkki viiva on uralupaa vaativa moottorikelkkaura. Maastokartta ©MML 2026.

Peruskarttaan on merkitty talvitiemerkeinillä muita uria, jotka myös näkyvät ortokuvissa. Osa urista sijoittuvat pieniltä osin Natura-alueelle, ja Natura-alueen länsiosassa on pisin, noin 3,5 kilometriä pitkä reitin pätkä. Urat ovat olleet näkyvissä maastossa ja ortokuvassa ainakin vuodesta 1996. Osittain Natura-alueella on myös talvikäytössä oleva koiravaljakkoura, joka on yhden matkailuyrittäjän käytössä määräaikaisella sopimuksella (Metsähallitus, sähköposti 1.4.2026). Retkeilijöitä ei ohjata alueelle lumettomaan aikaan lainkaan vaan liikkuminen tapahtuu jokaisenoikeuksien nojalla. Maastokartassa näkyvä polku Niesakeron ja Talvilaen välisellä alueella on vuonna 2019 lakkautettu Niesakeron eräpolku.

4.1 Suojelutavoitteet

Natura-tietolomakkeessa todetaan Natura-alueen suojelutavoitteista seuraavaa: Kaikki tietolomakkeen taulukoissa 3.1 ja 3.2 mainitut luontotyypit ja lajit (lukuun ottamatta edustavuudeltaan luokkaan D luokiteltuja luontotyyppejä ja populaation merkittävyyden osalta luokkaan D luokiteltuja lajeja) kuuluvat alueen suojeluperusteisiin ja kaikkien niiden suojelutavoitteena on vähintäänkin

Sweco | NATURA-ARVIOINTI NIESASELKÄ FI1300706 SAC

Työnumero: 25006243-007

Päiväys: 28.4.2026 Versio: Valmis

alueen merkityksen säilyttäminen osana verkostoa. Lisäksi alueen suojelussa ja hoidossa painotetaan seuraavia tavoitteita: alueella vallitseva luontotyyppien ja lajien sekä niiden elinympäristöjen tila säilytetään turvaamalla luonnon omien prosessien mukainen kehitys.

4.2 Suojelun toteutuskeinot

Niesaselkä kuuluu vanhojen metsien suojeluohjelmaan (VMO). Alueen suojelu tullaan toteuttamaan luonnonsuojelulain nojalla. (Natura-tietolomake).

4.3 Luontodirektiivin luontotyypit

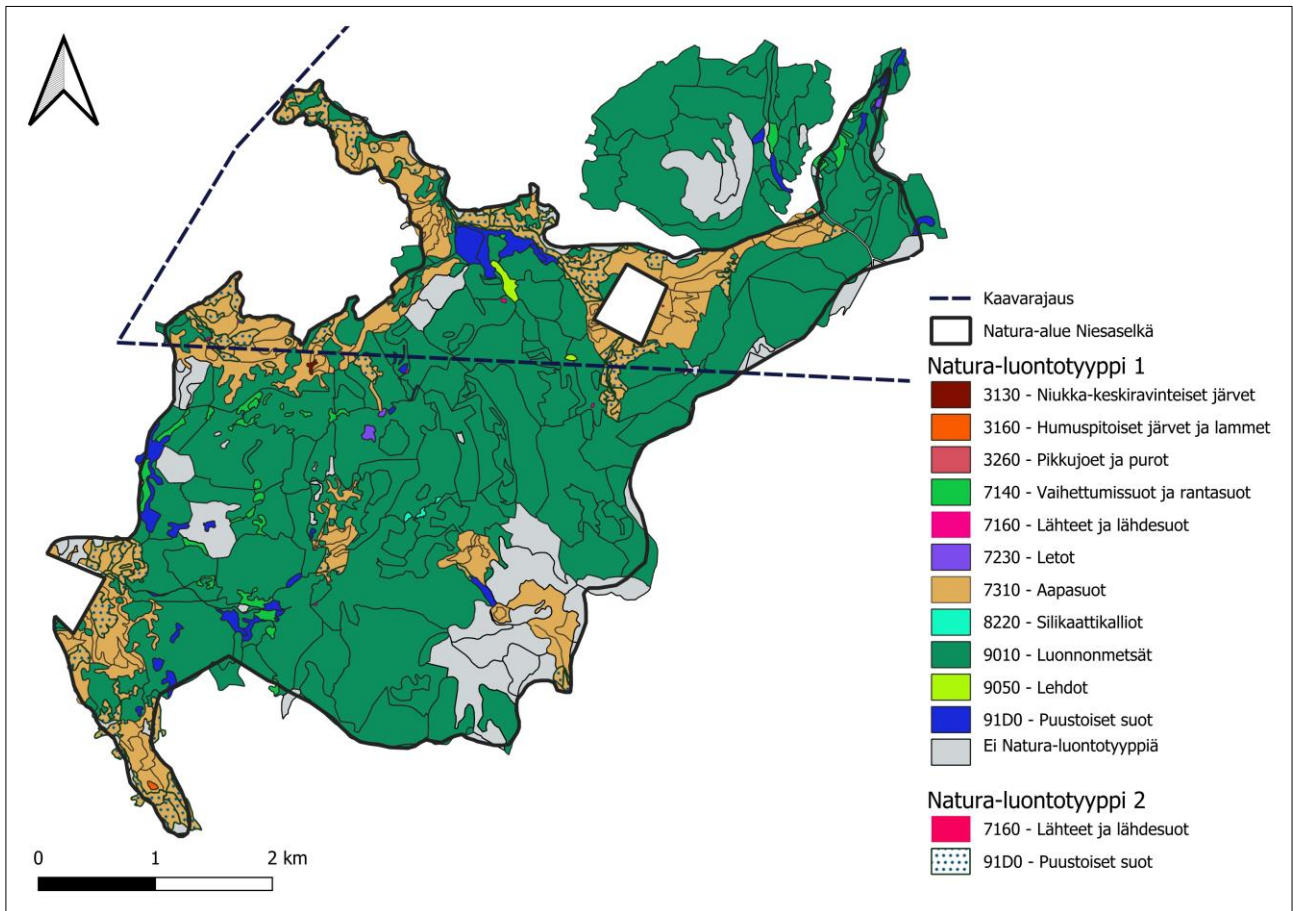
Natura-alueen suojelun perusteena olevat luontotyypit ja niiden pinta-ala koko Natura-alueella Natura-tietolomakkeen mukaan on esitetty taulukossa (Taulukko 2).

Taulukko 2. Natura-alueen suojelun perusteena olevat luontotyypit ja niiden pinta-ala Natura-tietolomakkeen mukaan.

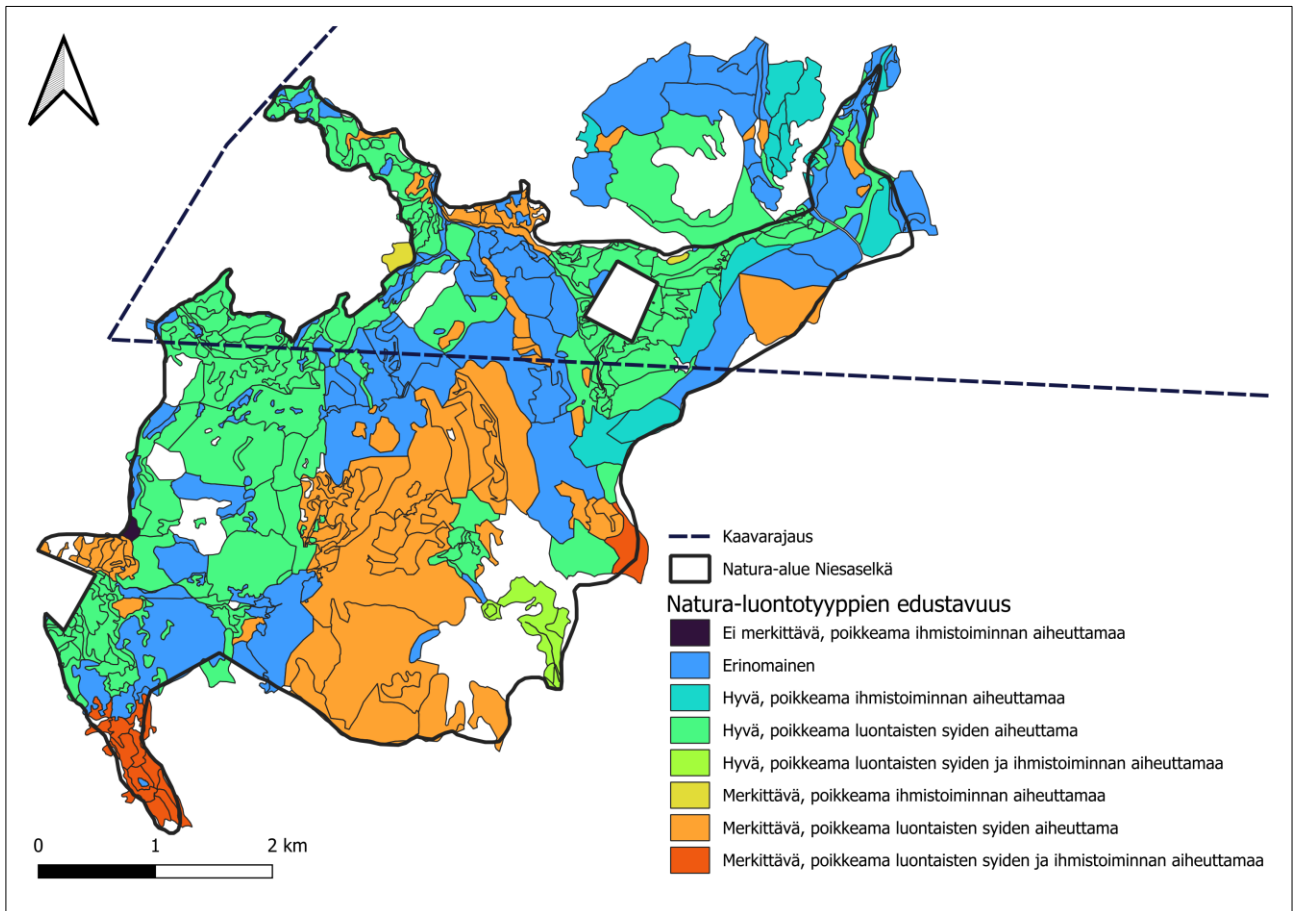
koodi	nimi	pinta-ala, ha
3160	Humuspitoiset järvet ja lammet	6
3260	Vuorten alapuoliset tasankojoet, joissa on Ranunculion fluitantis ja Callitricho-Batrachium -kasvillisuutta (Pikkujoet ja purot)	3
7140	Vaihettumissuot ja rantasuot	20
7160	Fennoskandian lähteet ja lähdesuot	1
7310	Aapasuot	400
9010	Boreaaliset luonnonmetsät	1 320
91D0	Puustoiset suot	140

Nata-lomakkeen mukaan esiintyy myös luontotyyppinä letot (7230) 1,90 hehtaaria, silikaattikalliot (8220) 0,94 hehtaaria ja lehdot (9050) 3,32 hehtaaria. Sakti-järjestelmän biotooppikuvioaineiston mukaan alueella on lisäksi yksi pieni kuvio luontotyyppiä Niukka-keskiravinteiset järvet (3130) 0,46 hehtaaria, jota ei ole mainittu Natura- tai Nata-lomakkeissa.

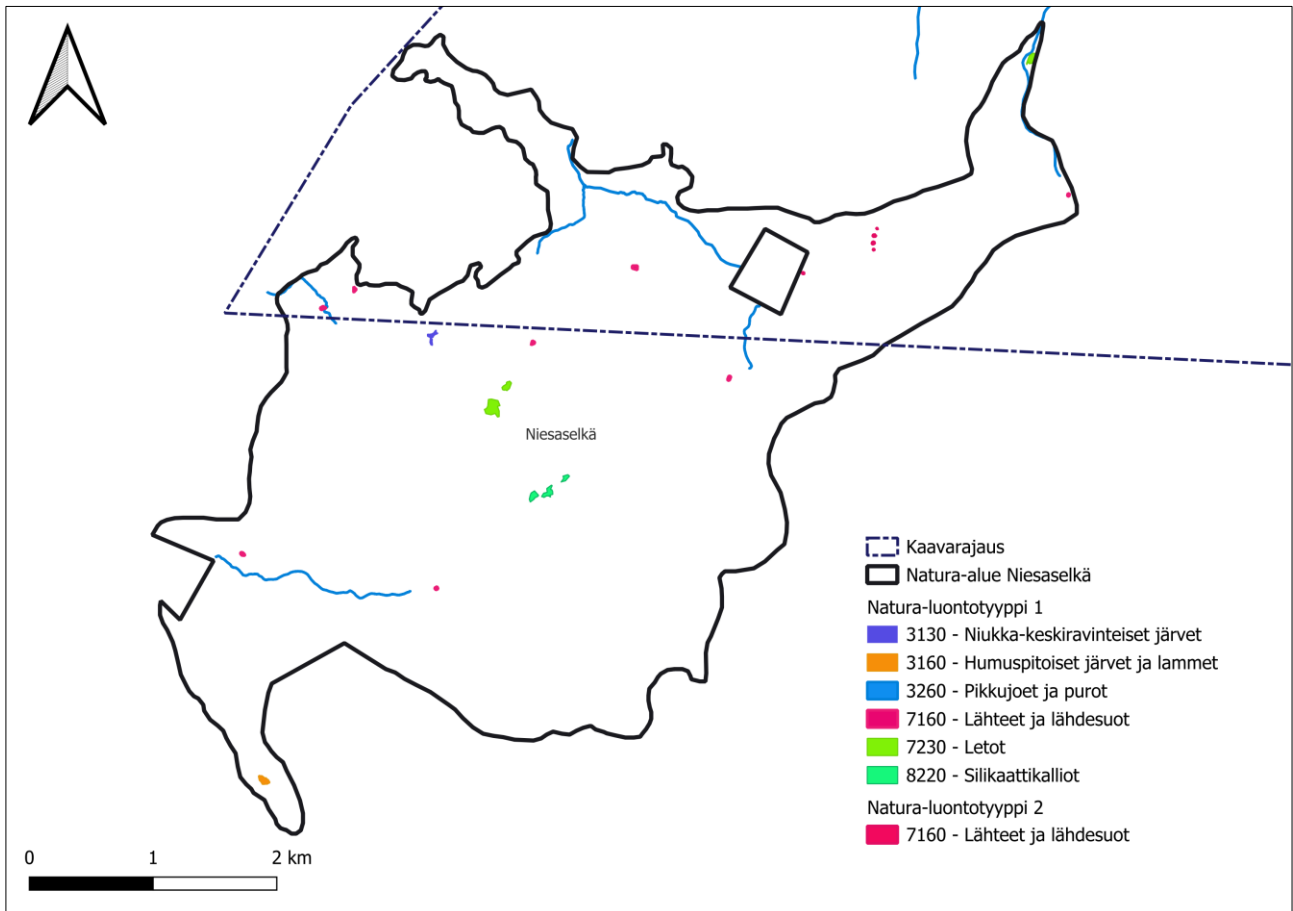
Natura-alueen luontotyypit on esitetty kuvassa 8 ja niiden edustavuudet kuvassa 9. Kuvassa 10 on lisäksi pienialaiset luontotyypit esitetty erikseen (Kuva 8, Kuva 9, Kuva 10)

Kuva 8. Niesaselän Natura-alueella esiintyvät Natura-luontotyytit Metsähallituksen aineistosta Biotooppikuviot valtion mailla.

Kuva 9 Niesaselän Natura-alueella esiintyvien Natura-luontotyyppien edustavuudet. Metsähallituksen aineistosta Biotooppikuviot valtion mailla.

Kuva 10 Niesaselän Natura-alueella esiintyvien pienialaisten Natura-luontotyyppien edustavuus. Lähteet ja lähdesuot -luontotyyppin kuviot on esitetty alkuperäistä hieman suurempina paremman hahmotettavuuden vuoksi. Metsähallituksen aineistosta Biotooppikuviot valtion mailla.

4.4 Suojeluperusteena olevat luontodirektiivin lajit

Natura-alueen suojeluperusteena ei ole EU:n luontodirektiivin liitteen IV lajeja eikä uhanalaisia lajeja.

4.5 Muut tärkeät lajit

Alueen muina tärkeitä eläinlajeina Natura-tietolomakkeessa on esitetty suokukko (*Philomachus pugnax*) sekä yksi salassa pidettävä laji.

5. Vaikutusten arviointi

5.1 Vaikutusalue ja vaikutusmekanismit

Natura-alueille ei ole osoitettu kaavassa rakentamista, joten suoria vaikutuksia Ylläksen yleiskaavan päivityksestä ei Natura-alueelle kohdistu.

Sweco | NATURA-ARVIOINTI NIESASELKÄ FI1300706 SAC

Työnumero: 25006243-007

Päiväys: 28.4.2026

Versio: Valmis

Yleiskaavan mahdollistaman rakentamisen myötä kävijämäärä Ylläksen alueella voi kasvaa, jolla välillisesti voi olla vaikutusta Natura-alueiden suojelun perusteena oleviin luontotyyppeihin ja lajeihin. Vaikutusmekanismeja voivat olla kasvillisuuden kulumisen tallauksen seurauksena ja eläimistöön kohdistuva lisääntynyt häiriö. Tallaus kuluttaa kasvillisuutta, jolloin paljaan maan osuus voi kasvaa. Paljas maa on altis eroosiolle erityisesti rinteillä. Kasvillisuuden kulutuskestävyys on heikointa kuivimmilla ja kosteimmilla luontotyypeillä. Varvut kestävät tallausta paremmin kuin jäkälিকöt tai ruohovartinen kasvillisuus. Kasvillisuuden ja maaperän palautuminen vaurioista on pohjoisen oloissa hidasta, koska kasvukausi on lyhyt, lajimäärä vähäinen ja nopeasti lisääntyviä lajeja on vähän. Kulumisen on voimakkainta reittien ja polkujen ympäristössä sekä taukopaikoilla ja niiden ympäristössä. Maaperän tiivistyminen ja juurten paljastuminen voi heikentää puiden kasvua. Maaston kulumisen keskittyy kesäaikaan, mutta lumen tamppaaminen voi heikentää kasvien kasvuoloja.

Vesiluontotyyppeihin voi välillisesti aiheutua vaikutuksia esimerkiksi rakentamisaikaisista valumavesistä tai hulevesien valumisesta pinnoitetuilta alueilta vesistöihin, jolloin veden laatu voi heikentyä.

Seuraavissa kappaleissa on eritelty vaikutusmekanismeja Natura-alueen suojeluperusteisiin.

5.1.1 Luontotyytit ja kasvillisuus

Yleisesti ottaen suoria vaikutuksia kasvillisuuteen aiheuttavat infrastruktuurin, kuten rakennusten, teiden ja sähkönsiirtolinjojen rakentaminen. Välillisiä vaikutuksia rakentamisesta voivat olla mm. valaistus- ja kosteusolojen muuttuminen rakennusalueiden ympäristössä puuston poiston, maanmuokkausten ja rakennusten vuoksi tai hulevesien aiheuttama kiintoainekuormitus vesistöihin. Rakentamisen vaikutukset kohdistuvat rakentamisalueille tai niiden lähiympäristöön, mutta välilliset vesistövaikutukset voivat ulottua laajemmalle alueelle. Ylläksen yleiskaavasta ei aiheudu suoria vaikutuksia Natura-alueelle, eikä rakentamista ole osoitettu niin lähelle Natura-aluetta, että siitä aiheutuisi välillisiä Natura-alueelle ulottuvia vaikutuksia.

Välillisiä vaikutuksia Natura-alueen luontotyyppeihin ja kasvilajistoon voi rakentamisen lisäksi aiheutua ihmisten liikkumisen lisääntymisestä Natura-alueella. Vaikutusalueita on vaikea rajata, mutta vaikutukset ovat voimakkaimmat kaava-alueen läheisyydessä ja heikkenevät etäisyyden kasvaessa; retkeilijöitä on oletettavasti enemmän lähempänä majoituspaikkoja. Liikkumisen lisääntyessä kasvillisuuden kuluneisuus voi kasvaa erityisesti taukopaikoilla ja polkujen ympäristössä. Alueelle voi syntyä oikopolkuja ja vaikeakulkuisessa maastossa kiertoreittejä tai kokonaan uusia polkuja. Yleisesti kulumisvaikutus on reittejä voimakkaampaa taukopaikoilla, joissa vietetään enemmän aikaa (Sulkava & Norokorpi 2007).

5.1.2 Linnusto

Kaavoituksesta aiheutuvat vaikutukset linnustoon koskevat pääasiassa häirintävaikutusta rakentamisesta ja retkeilystä, sekä elinympäristömuutoksia ja ekologisten yhteyksien pirstaloitumista.

Kaavoitus ja uusien kiinteistöjen rakentaminen ja toiminta aiheuttavat häiriötä ympäristöön, jolla voi olla vaikutusta alueella pesivään ja levähtävään linnustoon, sekä ekologisiin yhteyksiin. Häiriön voimakkuuteen vaikuttaa sen kesto, laatu ja ajoittuminen. Lintulajien häiriöherkkyys vaihtelee lajien, yksilöiden ja elinkierron mukaan. Esimerkiksi lisääntymisaikana ihmistoiminnan aiheuttama häiriövaikutus voi olla voimakkaampaa. Muutokset elinympäristössä voivat aiheuttaa lajistoon sekä suoria että välillisiä vaikutuksia.

Rakentamisen tiivistymisestä ja luonnonalueiden häviämisestä Natura-alueen lähellä voi muuttaa Natura-alueen osia soveltumattomaksi joidenkin lintulajien pesinnälle, mikä johtuu elinympäristön pirstoutumisesta ja häirinnän lisääntymisestä ihmistoiminnan lisääntyessä. Elinympäristömuutokset taas voivat olla suoria muutoksia elinympäristön tuhoutuessa tai epäsuoria muutoksia, jolloin esimerkiksi ravintotilanne muuttuu epäsuotuisammaksi. (Ympäristöministeriö, 2016 b).

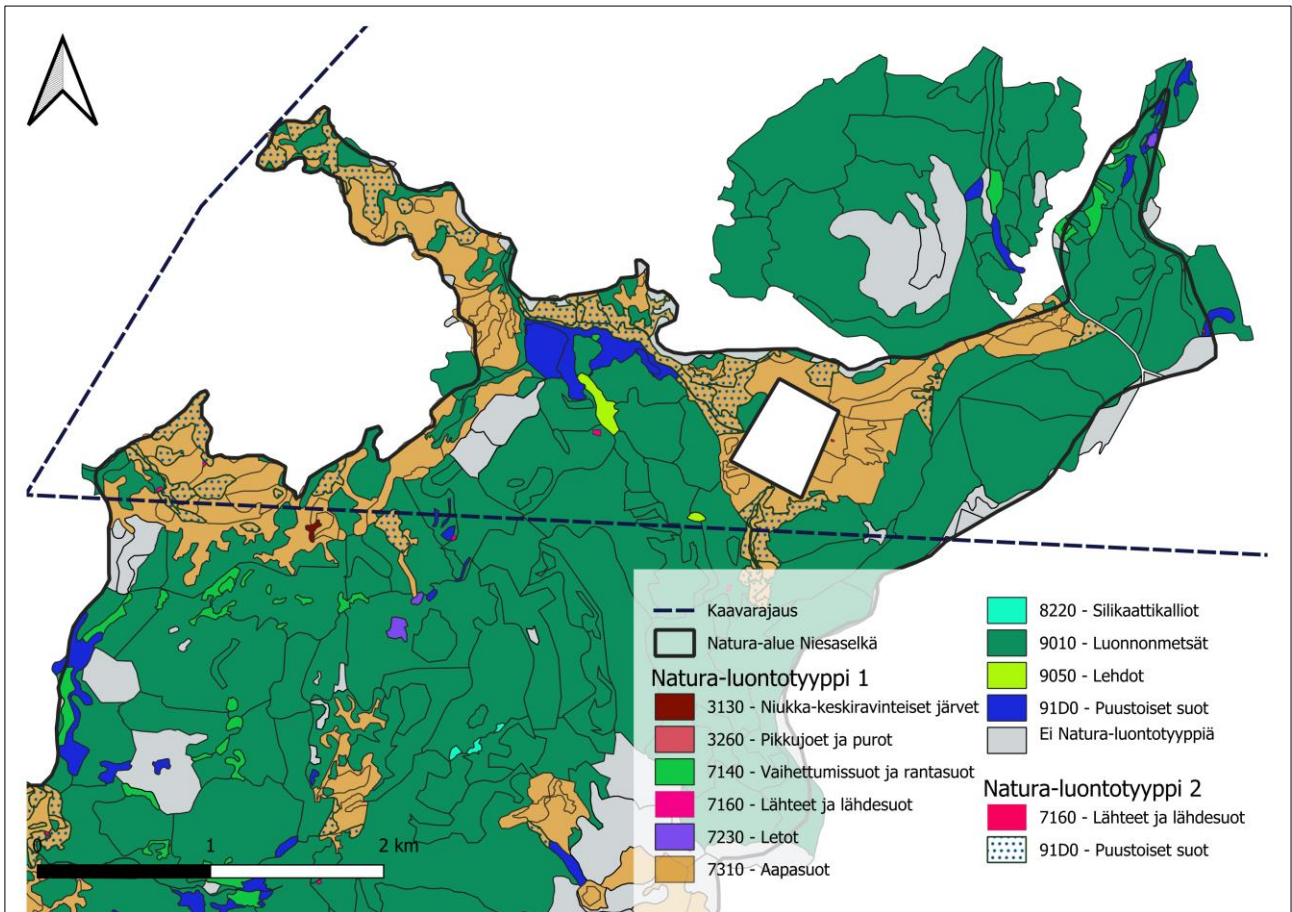
5.1.3 Eläimistö

Kaavoituksen myötä mahdollistuva uusi rakentaminen aiheuttaa rakennusvaiheessa häiriötä ympäristöön ja tällä voi olla vaikutusta eläimistöön erityisesti kaava-alueella. Kaava mahdollistaa lisärakentamisen, jonka seurauksena liikkujien määrä Natura-alueella voi kasvaa. Tämä voi lisätä häiriötä eläimistölle.

Yleisesti ottaen häiriön voimakkuuteen vaikuttaa sen kesto, laatu ja ajoittuminen. Eläinten häiriöherkkyys vaihtelee lajien, yksilöiden ja elinkierron mukaan. Esimerkiksi lisääntymisaikana ja lisääntymisalueilla ihmistoiminnan aiheuttama häiriövaikutus voi olla voimakkaampaa, kuin muuna aikana. Muutokset elinympäristössä voivat aiheuttaa lajistoon sekä suoria että välillisiä vaikutuksia. Rakentaminen ja lisääntyvä ihmistoiminta voivat vaikuttaa ekologisiin yhteyksiin eri alueiden välillä joko suoraan estevaikutuksena tai häiriön lisääntyessä ja eläinten karttaessa tiettyjä alueita.

5.2 Vaikutukset luontodirektiivin luontotyyppeihin

Kaava-alueelle sijoittuvat Natura-luontotyypit on esitetty alla olevassa kuvassa (Kuva 11). Eniten kaava-alueella on luonnonmetsiä ja aapasaita sekä vähäisessä määrin vaihettumissoita ja rantasaita, puustoisia soita sekä lehtoja. Luontotyyppinä humuspitoiset järvet ja lammet, pikkujärvet ja purot, lähteet ja lähdesuot, silikaattikalliot ja letot esiintyy biotooppitietojen mukaan hyvin pienialaisesti. Kaksi jälkimmäistä eivät kuulu Natura-alueen suojeluperusteluontotyyppeihin.

Kuva 11. Niesaselän Natura-alueen luontotyytit Ylläksen yleiskaava-alueella. Maastokartta ©MML.

5.2.1 Humuspitoiset järvet ja lammet (3160)

Luontotyyppiä Humuspitoiset järvet ja lammet (3160) edustaa Natura-alueella Kattilajärvi. Järvi ei sijoitu kaava-alueelle. Kattilajärvi sijaitsee Natura-alueen eteläosassa noin 3,6 kilometriä kaava-alueen rajasta. Luontotyyppille ei arvioida aiheutuvan heikentäviä vaikutuksia etäisyyden vuoksi.

5.2.2 Vuorten alapuoliset tasankojoet (3260)

Luontotyyppiä Vuorten alapuoliset tasankojoet (3260) (kartalla biotooppikuvion selite 3260 Pikkujoet ja purot) edustavat pääosin kaava-alueella sijaitsevat Kerojoki Niesaselän Natura-alueen pohjoisosassa ja Sivakkaajan latvajakso Niesaselän luoteisosassa sekä kaava-alueen ulkopuolella sijaitseva Tuoreenkurunjo, jonka latva sijoittuu Niesaselän länsirinteelle. Kaava-aineistossa alue on merkitty merkinnällä SL-3 ja Kerojärvi merkinnällä W-1. Kerojärven ja sen välittömän lähiympäristön kiinteistöt ovat Natura-alueen ulkopuolella, vaikka ovat Natura-alueen ympäröimiä. Natura-alueelle ei kaavassa ole esitetty rakentamista, joten suoria vaikutuksia luontotyyppiin ei aiheudu. Peruskarttaan merkitty talvitie ylittää Kerojoen Natura-alueen luoteisosassa ja päättyy pian ylityksen jälkeen suolle. Liikkujien määrä voi kaavan mahdollistaman lisärakentamisen myötä Natura-alueella lisääntyä, mutta on epätodennäköistä, että määrät lisääntyisivät niin paljon, että luontotyyppille

aiheutuisi merkittäviä heikentäviä vaikutuksia. Lisäksi luontotyyppin lähellä ei ole lainkaan polkuja, ja luontotyyppin kuviot ovat pääosin suolla eli vaikeasti saavutettavia lumettomaan aikaan.

Virtavesien suojelu toteutuu kaavassa yleismääräyksien avulla. Yleismääräysten mukaan rakentamisen alueet tulee toteuttaa asemakaavoittamisella, suunnittelussa sekä toteutuksessa tulee huomioida luontoarvojen säilyttäminen ja hulevedet ja vesihuolto tulee ratkaista asianmukaisesti. Luontotyyppin kuviot Natura-alueella sijaitsevat kaukana rakentamisen alueista, eivätkä ole yhteydessä isompiin jokiin. Kaavasta ei arvioida aiheutuvan virtavesille sellaisia vaikutuksia, jotka myös heikentäisivät purojen tilaa Natura-alueella. Luontotyyppille ei siten arvioida aiheutuvan merkittäviä heikentäviä vaikutuksia kaavasta.

5.2.3 Vaihtelumuissuot ja rantasuot (7140)

Luontotyyppiä Vaihtelumuissuot ja rantasuot (7140) on kaava-alueen leikkaavalla Natura-alueen osalla kuusi kuviota Iso-Hevosmaan ja Niesakeron välisellä suoalueella sekä Kerojoen varressa ja muualla Natura-alueella 24 kuviota. Kuvioden edustavuus on kahta lukuun ottamatta arvioitu erinomaiseksi. Edustavuuden alenema erinomaisesta hyväksi on näillä kuvioilla ihmisen aiheuttamaa. Luontotyyppin voidaan Suomessa tulkita tarkoittavan minerotrofisia nevoja tai avo- ja pensaikkoluhtia (vaihtelumuissuot) sekä toisaalta pinnanmyötäisesti soistuvia rantasoita (pallasuot).

Natura-alueelle ei kaavassa ole esitetty rakentamista, joten suoria vaikutuksia luontotyyppiin ei aiheudu. Liikkujien määrä voi kaavan mahdollistaman lisärakentamisen myötä Natura-alueella lisääntyä, mutta vaikutusten kohdistuminen kosteaan luontotyyppiin on epätodennäköistä, sillä luontotyyppiä ei esiinny alueella olevan luontopolun varrella. Mahdollinen merkittävien reittien ulkopuolella liikkuminen ja maaston kulumisen kohdistuu todennäköisemmin Vaihtelumuissuota ja rantasoita kuivemmille luontotyypeille. Kaavahankkeen vaikutus arvioidaan siten luontotyyppille ei merkittäväksi.

5.2.4 Fennoskandian lähteet ja lähdesuot (7160)

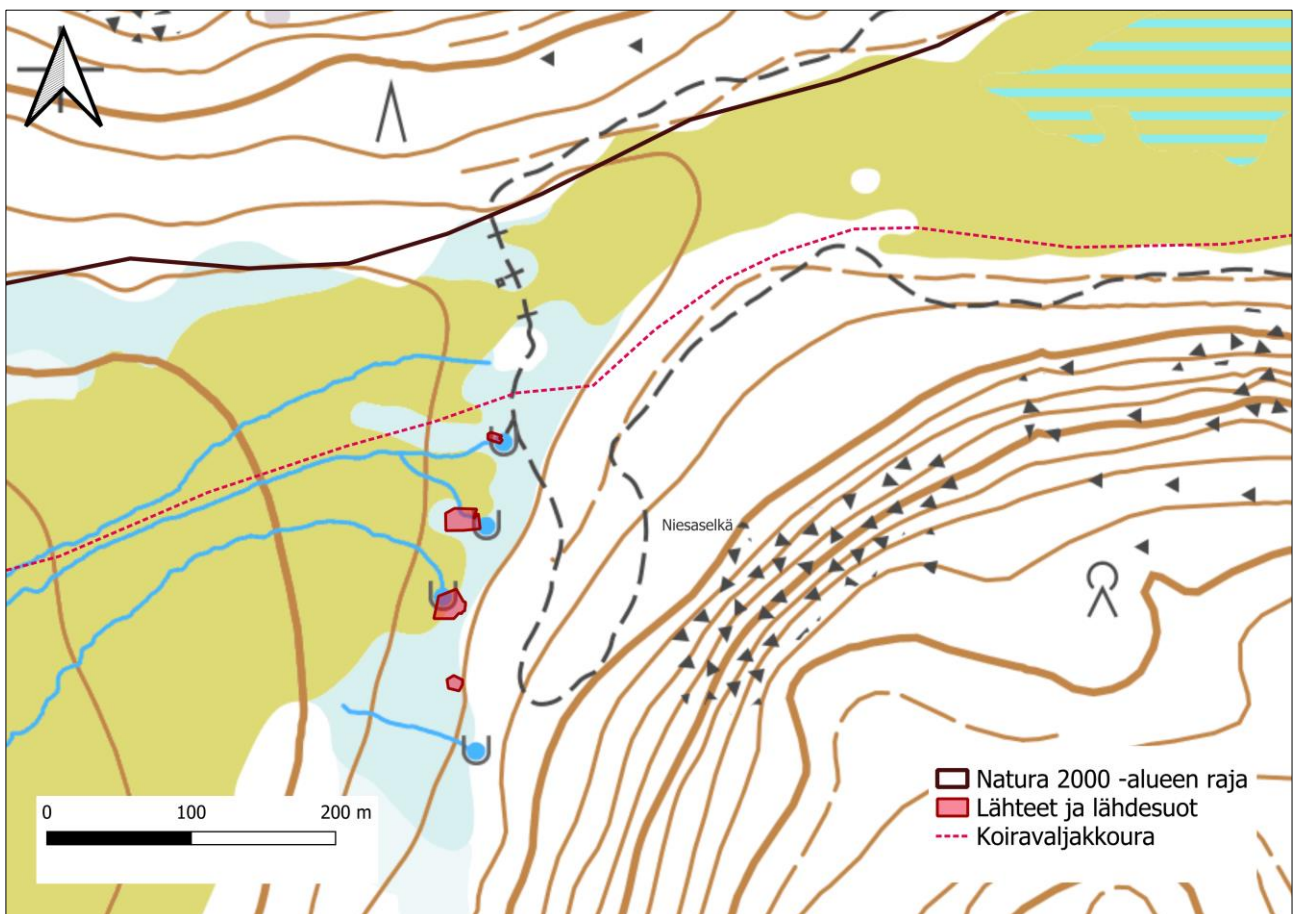
Luontotyyppiä Fennoskandian lähteet ja lähdesuot (7160) esiintyy Natura-alueella 13 kuviota, joista 9 sijaitsee kaava-alueella. Kaikki luontotyyppin kohteet ovat avolähteitä ja niiden edustavuus on arvioitu erinomaiseksi.

Lähteistä neljä sijaitsee alueella esiintyvän luontopolun varrella ja alueella kulkevat voivat hyödyntää niitä vedenottoon. Ei kuitenkaan ole tiedossa, ovatko lähteet vedenottoon sopivia, johtaako niille polkuja tai onko niiden lähiympäristön kasvillisuus kulunutta. Lähteet sijaitsevat 10–50 metrin etäisyydellä peruskarttaan merkitystä polusta, eli polun vaikutusalueella (Kuva 12). Näiden neljän lähteiden yhteenlaskettu pinta-ala on 0,077 ha, mikä on noin 8 prosenttia luontotyyppin koko pinta-alasta Natura-alueella. Polun lähin lähde voi olla altis kulumiselle, mikäli polulla on liikennettä. Muut lähteet, jotka sijaitsevat 30–50 metrin etäisyydellä, ovat vähemmän alttiita vaikutuksille. Kaavahankkeen vaikutuksena alueella liikkujien määrä Natura-alueella voi kasvaa. Kasvu ei todennäköisesti ole merkittävä, sillä luontopolku on lakkautettu ja todennäköisesti lähinnä paikallisten tiedossa. Lisäksi kaavassa ei esitetä muita reittejä tai retkeilytoimintaa alueelle.

Lähteiden lähelle noin 20 metrin etäisyydelle sijoittuu talviaikainen koiravaljakkoura. Se on käytössä ainoastaan talvisin Metsähallituksen ja yrittäjän välisellä sopimuksella. Jos ajaminen tapahtuu reitillä

eikä sen vieressä etäisyys reitin ja lähteen välillä on riittävä, jotta ajosta ei aiheudu kielteisiä vaikutuksia lähteeseen. Tarvittaessa ajoa on myös mahdollista säädellä sopimuksen avulla tai esimerkiksi siirtää reittiä etäämmälle lähteistä. Koiravaljakkoura ei ole merkitty kaavaan. On mahdollista, että valjakkoajojen kysyntä kasvaa matkailijamäärien kasvun eli kaavan toteutumisen seurauksena. Ajojen lisääntyminen ei vaikuta lähteisiin, jos ajaminen tapahtuu reitillä. Tämän perusteella kaavasta ei aiheudu merkittäviä vaikutuksia luontotyyppiin Lähteet ja lähdesuot. Lähteiden tilan ja koiravaljakkouran seuranta on suositeltavaa.

Natura-alueella on peruskarttaan merkitty viisi muuta lähdetä, jotka eivät ole biotooppiaineistossa lähteinä. Neljä niistä erottuvat ilmakuvasta ja näyttävät luonnontilaisilta. Yksi on metsässä eikä ilmakuvan perusteella ole mahdollista arvioida sen luonnontilaa.

Kuva 12 Entisen luontopolun läheisyydessä sijaitsevat lähdekuviot sekä koiravaljakkoura. Maastokartta ©MML.

5.2.5 Aapasuot (7310)

Luontotyyppiä Aapasuot (7130) esiintyy laajalti koko Natura-alueella noin parilla sadalla kuviolla, joista 4/5 edustavuus on arvioitu hyväksi ja 1/5 merkittäviksi. Suurelta osin edustavuus on alentunut luontaisista syistä, ja NATA-raportin mukaan nämä syyt liittyvät esiintymän kokoon tai muotoon. Kuutta kuviota sivuaa peruskarttaan merkitty luontopolku, jossa soiden yli menevä osuus on ollut pitkostettu.

Kaavan voimaantulon jälkeen Natura-alueella liikkujien määrä voi kasvaa. Kosteina luontotyyppinä aapasuot eivät erityisesti houkuttele reittien ulkopuolisia liikkujia. Olemassa olevien polkujen ympäristössä kasvillisuuden kuluminen voi kuitenkin lisääntyä, jos kulkijoiden määrä on suuri. Polku on lakkautettu eikä sinne ohjata retkeilijöitä, joten skenaario, jossa retkeilijöiden määrä lisääntyisi huomattavasti on epätodennäköinen. Satunnaiset kulkijat todennäköisesti kiertävät märkää suota. Moottorikelkkaliikenne voi myös lisääntyä kaavan vaikutuksista. Peruskartan ja ortokuvan perusteella moottorikelkkareitti sijoittuu aapasoille Natura-alueen kaakkoisosassa Jakunlaen ja Karkilaen välisellä suoalueella noin 340 metrin matkalla. Natura-alueen lounaisosassa Tuoreenkurunjängän pohjoisosassa on peruskarttaan merkitty talvitie, joka sijoittuu luontotyyppille noin 300 metrin matkalla. Näillä alueilla on ortokuvan mukaan näkyvä ura maastossa, joka mahdollisesti on myös heikentänyt luontotyyppin edustavuutta. Uusia kelkkareittejä ei osoiteta alueelle kaavassa. Lisääntynyt ajelu kelkkareitillä voi levittää uraa suolla ja mahdollinen luvaton ajelu voi kohdistua avoimille suoalueille laajemmalla alueella. Näin ollen kaavasta voi aiheutua vähäinen vaikutus luontotyyppille. Vaikutus kohdistuu kuitenkin hyvin pieneen osaan Natura-alueen aapasuopinta-alasta, kelkkareittien vaikutusalueen ollessa maksimissaan alle kaksi prosenttia. Kaavan mahdollinen heikentävä vaikutus arvioidaan olevan korkeintaan vähäinen, eikä siten ole merkittävä.

5.2.6 Boreaaliset luonnonmetsät (9010)

Luontotyyppi Boreaaliset luonnonmetsät kattaa suurimman osan Niesaselän Natura-alueesta sekä Natura-alueen ulkopuolella olevan Niesakeron rinteet. Se onkin Natura-alueen yleisin luontotyyppi. Alueen luonnonmetsistä 35 % on arvioitu edustavuudeltaan erinomaisiksi, 30 % hyväksi ja loput merkittäväksi. Yksi kuvio on myös arvioitu edustavuudeltaan ei-merkittäväksi. Kuvioista 0,7 %:lla edustavuuden heikentymä on osittain ihmisen aiheuttamaa. Suurin osa näistä kuvioista sijaitsee kaukana alueen luontopolusta. Alle prosentti luonnonmetsien pinta-alasta Natura-alueella sijaitsee entisen luontopolun vaikutusalueella (100 m säteellä). Kyseinen kuvion edustavuus on arvioitu visuaalisena tulkintana, joten tulkitaan, että heikentymän syynä ei ole luontopolun käyttäjät.

Suoria vaikutuksia kaavan mahdollistamasta rakentamisesta ei aiheudu, mutta välilliset vaikutukset liikkumisen lisääntymisestä Natura-alueella ovat mahdollisia. Sora- ja hiekkamoreeni on maaperänä kivikoita ja kallioita, tai kosteita soita, helppokulkuisempaa maastoa, joten polut ovat syntyneet metsiin. Metsän pohjan varpukasvillisuus kestää kulutusta huonosti, tuoreet kankaat hieman kuivempia metsätyyppejä paremmin. Kaavan myötä liikkujien määrä Natura-alueella voi lisääntyä. Liikkuminen jalan tapahtuu jokaisenoikeuksien nojalla, sillä alueella ei ole merkittyjä reittejä. Entinen luontopolku kuitenkin näkyy maastossa vielä jonkin aikaa, mutta on lähinnä paikallisten retkeilijöiden ja marjastajien käytössä. Koiravaljakkoura sijoittuu 280 metrin matkalla luontotyyppille. Moottorikelkkareitti ei sijoitu luontotyyppille Natura-alueella. Koiravaljakko- ja moottorikelkkaliikenne Natura-alueella on luvanvaraista. Mahdollisesti lisääntynyt liikenne ei automaattisesti aiheuta urien levenemistä, vaikka tilapäisiä luvattomia reittejä virallisten reittien ulkopuolella voi syntyä. Varovaisuusperiaate huomioiden kaavasta arvioidaan tämän takia aiheutuvan vähäisiä heikentäviä vaikutuksia luontotyyppille, ja siten kaavan välilliset vaikutukset eivät ole merkittäviä.

5.2.7 Puustoiset suot (91D0)

Luontotyyppiä Puustoiset suot (91D0) esiintyy Natura-alueella 107 kuviolla, joista 48 kuviota kaava-alueella. Yhteensä 57 kuvion (35 % pinta-alasta) edustavuus on arvioitu erinomaiseksi, 45 (60 %) hyväksi, kolme merkittäväksi (4,5 %) ja yksi ei merkittäväksi (0,2 %). Vain kolmella kuviolla edustavuus on alentunut ihmistoiminnan vuoksi, ja näistä vain yksi sijaitsee kaava-alueella. NATA-raportin mukaan edustavuutta on alentanut lähinnä esiintymien koko tai muoto. Luontotyyppinä puustoiisiin soihin kuuluu puustoisia räme- ja korpityyppejä sekä näiden nevakasvillisuuden kanssa muodostamia yhdistelmätyyppejä.

Natura-alueelle ei kaavassa ole esitetty rakentamista, joten suoria vaikutuksia luontotyyppiin ei aiheudu. Natura-alueella sijaitseva, maastokarttaan merkitty mutta virallisesti lakkautettu luontopolku sijoittuu kahdelle tämän luontotyyppin kuviolle yhteensä 140 metrin matkalla. Suurin osa siitä on Geologisen tutkimuskeskuksen suotyyppiaineiston (GTK 2026) mukaan ojitettua pallosararämettä ja pieni osa on saranevaa. Vaikutusalue (100 m säteellä pulusta) on maksimissaan 1,5 prosenttia luontotyyppin kokonaispinta-alasta Natura-alueella. Jalan liikkujien määrä voi kaavan mahdollistaman lisärakentamisen myötä Natura-alueella lisääntyä, mutta vaikutusten kohdistuminen kosteaan luontotyyppiin on epätodennäköistä.

Uusia kelkkareittejä ei osoiteta alueelle kaavassa, mutta moottorikelkkaliikenne voi lisääntyä olemassa olevilla reiteillä kaavan vaikutuksista. Moottorikelkkareitti kulkee luontotyyppillä 150 metrin matkalla ja koiravaljakkoura 150 metrin matkalla. Kelkkareitti näkyy hyvin ortokuvassa ja on mahdollisesti myös heikentänyt luontotyyppin edustavuutta. Toisaalta reitti on vakiintunut, sillä se näkyy hyvin vuoden 2005 ilmakuvassa, ja on havaittavissa jo vuoden 1970 ilmakuvassa. Puustoisilla alueilla reitin levenemisen ja rinnakkaisreittien synnyn riski on pienempi kuin avoimella alueella. Jos puusto on hyvin matalaa ja osittain lumen peitossa, voi reitin leveneminen ja luvaton ajelu reitin ulkopuolella vaikuttaa heikentävästi luontotyyppiin. Vaikutus on epätodennäköinen mutta mahdollinen. Varovaisuusperiaate huomioon ottaen arvioidaan, että kaavasta voi aiheutua vähäisiä vaikutuksia luontotyyppille. Vaikutusta ei arvioida merkittäväksi, koska vähäinen ja epätodennäköinen vaikutus kohdistuu pieneen osaan kyseisestä luontotyyppistä, joka ei vaaranna sen suojelutasoa Natura-alueella.

5.2.8 Muut luontotyytit

Niesaselän NATA-raportissa muiksi alueella esiintyviksi luontotyypeiksi mainitaan 7230 Letot (pinta-ala 1,90 ha), 8220 Silikaattikalliot (0,94 ha) ja 9050 Lehdot (3,32 ha). Kyseisiä luontotyyppieitä ei kuitenkaan ole lisätty Natura-lomakkeelle niiden pienialaisuuden ja edustavuusluokan (merkittävä) vuoksi. Biotooppiaineiston mukaan alueella esiintyy myös luontotyyppiä 3130 Niukka-keskiravinteiset järvet (0,46 ha). Alueella on myös kuvioita, joilla ei ole Natura-luontotyyppiä. Nämä kuviot ovat NATA-raportin mukaan louhikoita sekä aiemmin metsätaloustyössä olleita alueita.

Letot-luontotyyppiä esiintyy Natura-alueella kolme kuviota, joista yksi kaava-alueella Iso-Hevosmaan-puoleisen alueen pohjoiskärjessä. Lisäksi kaava-alueen ulkopuolella Niesaselän rinteillä on kaksi lettokuviota. Kaava-alueella olevalta lettokuviolta on noin 180 metriä lähimmälle tielle ja 170 metriä moottorikelkkareitille. Kuvion molemmilla puolilla on puro. Pienialaisuutensa

vuoksi letot ovat yleisesti ottaen herkkiä häiriöille. Märkinä elinympäristöinä ne eivät kuitenkaan houkuttele kulkijoita, joten kaavasta ei arvioida aiheutuvan merkittäviä heikentäviä vaikutuksia.

Silikaattikalliot -luontotyyppiä esiintyy kolmella kuviolla Niesaselän rinteillä yli kilometrin päässä kaava-alueesta etelään. Kuvioden lähellä ei kulje retkeilyreittejä, ja lähin tie ja moottorikelkkaura ovat noin kahden kilometrin päässä. Alueella saattaa liikkua satunnaisia retkeilijöitä jokaisenoikeuksien nojalla, ja kaavan myötä liikkujien määrä saattaa lisääntyä. Kuitenkaan rinteessä olevien kohteiden huonon saavutettavuuden vuoksi kaavasta ei arvioida aiheutuvan merkittäviä vaikutuksia luontotyyppille.

Boreaaliset Lehdot -luontotyyppiä esiintyy kahdella kuviolla Kerojärvenlaen rinteillä. Molemmat kuviot ovat kaava-alueella. Lähin tie tai polku on yli kilometrin etäisyydellä kummastakin kuviosta ja lähin moottorikelkkaura noin 600 metrin päässä. Lisäksi kuvioden ja tien/uran välissä on suoalueita ja puroja, joten luontotyyppi on melko vaikeasti saavutettavissa. Alueella saattaa liikkua satunnaisia kulkijoita jokaisenoikeuksien nojalla, ja kaavan voimaantulon jälkeen liikkujien määrä saattaa lisääntyä. Kaavasta ei kuitenkaan arvioida aiheutuvan merkittäviä heikentäviä vaikutuksia luontotyyppille.

Niukka-keskiravinteiset järvet -luontotyyppiä edustaa 0,42 hehtaarin kokoinen Kierojärvi, joka sijaitsee kaava-alueen rajalla Niesaselän luoteispuolella Pokanjänken alueella. Kierojärvi sijaitsee kaava-alueen tuntumassa, mutta sen ulkopuolella. Kuvion lähellä ei sijaitse retkeilyreittejä. Lähin tie on yli kilometrin etäisyydellä ja lähin peruskarttaan merkitty moottorikelkkaura on noin 140 metrin päässä. Reitti yhdistyy lounaasta tulevaan tiehen, joka päättyy Viittavaaralle, eikä se ole yhteydessä Ylläksestä tuleviin teihin. On epätodennäköistä, että Ylläksen yleiskaavasta johtuvat mahdollisesti lisääntyneet matkailijamäärät vaikuttaisivat tämän reitin käyttöön merkittävästi. Järven ympärillä on suota, joten luontotyyppi on melko vaikeasti saavutettavissa lumettomana aikana. Kaavasta ei arvioida aiheutuvan heikentäviä vaikutuksia luontotyyppille.

5.2.9 Yhteenveto vaikutuksista suojeluperusteena oleviin luontotyypeihin

Kaavan vaikutukset Natura-alueen suojelun perusteena oleviin luontotyypeihin on esitetty kootusti alla (Taulukko 2). Muihin kuin suojeluperusteena oleviin luontotyypeihin ei arvioida kohdistuvan merkittäviä vaikutuksia kaavasta.

Taulukko 2. Taulukossa on esitetty kootusti Ylläksen yleiskaavan arvioidut vaikutukset Natura-alueen suojelun perusteena oleville luontodirektiivin luontotyypeille.

koodi	nimi	pinta-ala, ha	kaavan vaikutukset	Vaikutuksen todennäköisyys	Vaikutuksen merkittävyys
3160	Humuspitoiset järvet ja lammet	6	ei	epätodennäköinen	ei merkittävä
3260	Vuorten alapuoliset tasankojoet	3	ei	epätodennäköinen	ei merkittävä
7140	Vaihettumissuot ja rantasuot	20	ei	epätodennäköinen	ei merkittävä
7160	Fennoskandian lähteet ja lähdesuot	1	mahdollinen	mahdollinen	ei merkittävä
7310	Aapasuot	400	mahdollinen	mahdollinen	ei merkittävä
9010	Boreaaliset luonnonmetsät	1 320	mahdollinen	mahdollinen	ei merkittävä
91D0	Puustoiset suot	140	mahdollinen	epätodennäköinen	ei merkittävä

5.3 Vaikutukset suojelun perusteena oleviin kasvi- ja eläinlajeihin

Niesaselän Natura-alueen suojelun perusteena ei ole EU:n luotodirektiivin liitteen IV lajeja eikä uhanalaisia tai salassa pidettäviä lajeja, joten vaikutuksia niihin ei arvioida tässä raportissa.

5.4 Vaikutukset muihin tärkeisiin lajeihin

Natura-tietolomakkeessa mainitaan muina tärkeinä eliölajeina suokukko sekä yksi salassa pidettävä laji.

Arviointivelvoite koskee SAC-alueella vain luontodirektiivin liitteen I luontotyyppejä ja luontodirektiivin liitteen II lajeja, mutta tässä kappaleessa on tarkasteltu vaikutuksia myös Natura-tietolomakkeessa mainittuihin muihin tärkeisiin lajeihin.

Suokukko on äärimmäisen uhanalainen (CR) ja rauhoitettu kahlaajalintu, joka pesii erilaisilla soilla ja kosteikoilla. Se on taantuva pesimälaji erityisesti eteläisessä Suomessa. Niesaselän Natura-alueella ei ole Lajitietokeskuksen aineistojen mukaan suokukkohavaintoja, mutta koska aineisto ei välttämättä ole kattava, lajia voi kuitenkin esiintyä alueella.

Kaavan vaikutukset suokukkoon arvioidaan vähäisiksi sen elinympäristöihin kohdistuvan vähäisen muutoksen vuoksi. Suokukon soidin- ja pesimäalueilla tapahtuva ihmisten liikkuminen voi lisääntyä, mikä aiheuttaa häiriötä lajille. Vaikutus lajille arvioidaan kuitenkin vähäiseksi ja ei merkittäväksi.

Salassa pidettävän lajin tunnetut lisääntymispaikat sijoittuvat Natura-alueen ulkopuolelle. Näillä alueilla ei ole retkeilyreittejä, mutta alueella liikkuminen on mahdollista jokaisenoikeuksien nojalla. Koska Natura-alueelle ei suunnitella kaavassa rakentamista eikä uusia retkeilyreittejä osoiteta alueelle ja koska Natura-alueen ulkopuolisilla metsätalouteen varatuilla alueilla vaaditaan sekä maisematyölupa että lisääntymisalueen erillinen huomiointi, kaavasta ei todennäköisesti aiheudu suoria vaikutuksia lajin elinympäristöille.

Kuitenkin liikkuminen alueella voi kaavan myötä lisääntyä, mikä voi aiheuttaa häiriötä lajeille. Yleisesti ottaen liikkuminen jalan Natura-alueella arvioidaan aiheuttavan vain vähäiset häiriövaikutukset, vaikka kulkijoiden määrä hieman lisääntyisikin. Merkittävä retkeilijämäärien kasvu kaavan toteutumisen takia on epätodennäköinen, sillä kaavassa ei osoiteta retkeily- tai matkailijatoimintoja alueelle ja alueen luontopolku on lakkautettu ja autiotupa suljettu. Lähin moottorikelkkareitti kulkee vain pieneltä osin Natura-alueella, ja se on ollut kauan käytössä. Alueella on myös koiravaljakkoreitti, joka on yhden yrittäjän käytössä sopimuksella. Lisääntynyt talvella tapahtuva liikenne voi aiheuttaa häiriötä eläimistölle, varsinkin reittien ulkopuolella ja Natura-alueella tapahtuva luvaton motorisoitu liikenne.

Vaikutus lisääntyvästä liikenteestä arvioidaan vähäiseksi, jos ajelu tapahtuu merkityllä reitillä. Luvaton liikenne voi nostaa vaikutuksen merkittävyyttä korkeintaan kohtalaiselle tasolle. Kaavan vaikutus muihin tärkeisiin lajeihin arvioidaan ei merkittäväksi.

5.5 Vaikutukset Natura-alueen eheyteen

Alueen eheyden eli koskemattomuuden arvioinnissa on hyödynnetty Euroopan komission menetelmäohjetta koskien Luontodirektiivin 92/43/ETY 6 artiklan 3 ja 4 kohtaa. Menetelmäohjeen mukaisesti arvioinnissa on tarkasteltu kaavan vaikutusta

- alueen suojelutavoitteiden saavuttamiseen
- suojeltujen luontotyyppien ja lajien elinympäristöjen pinta-alaan sekä laatuun
- suojeltujen lajien populaatioiden kokoon
- häiriöihin, jotka voivat vaikuttaa populaatioihin
- lajien levinneisyyteen alueella
- luontotyyppien ja lajien elinympäristöjen pirstoutumiseen
- alueen luontotyypeille ja lajeille olennaisiin keskeisiin piirteisiin tai prosesseihin
- alueen suotuisiin olosuhteisiin tai niiden palauttamiseen
- alueen suotuisten olosuhteiden indikaattorilajeihin

Yleisesti arvioitaessa vaikutuksia Natura-alueen eheyteen tarkastellaan sitä, voiko alue hankkeesta tai suunnitelmasta huolimatta pitkälläkin tähtäimellä säilyä sellaisena, että sen suojelutavoitteisiin kuuluvat luontotyypit eivät mainittavasti supistu ja suojeltavien lajien populaatiot pystyvät kehittymään suotuisasti tai vähintään säilymään nykyisellä tasollaan.

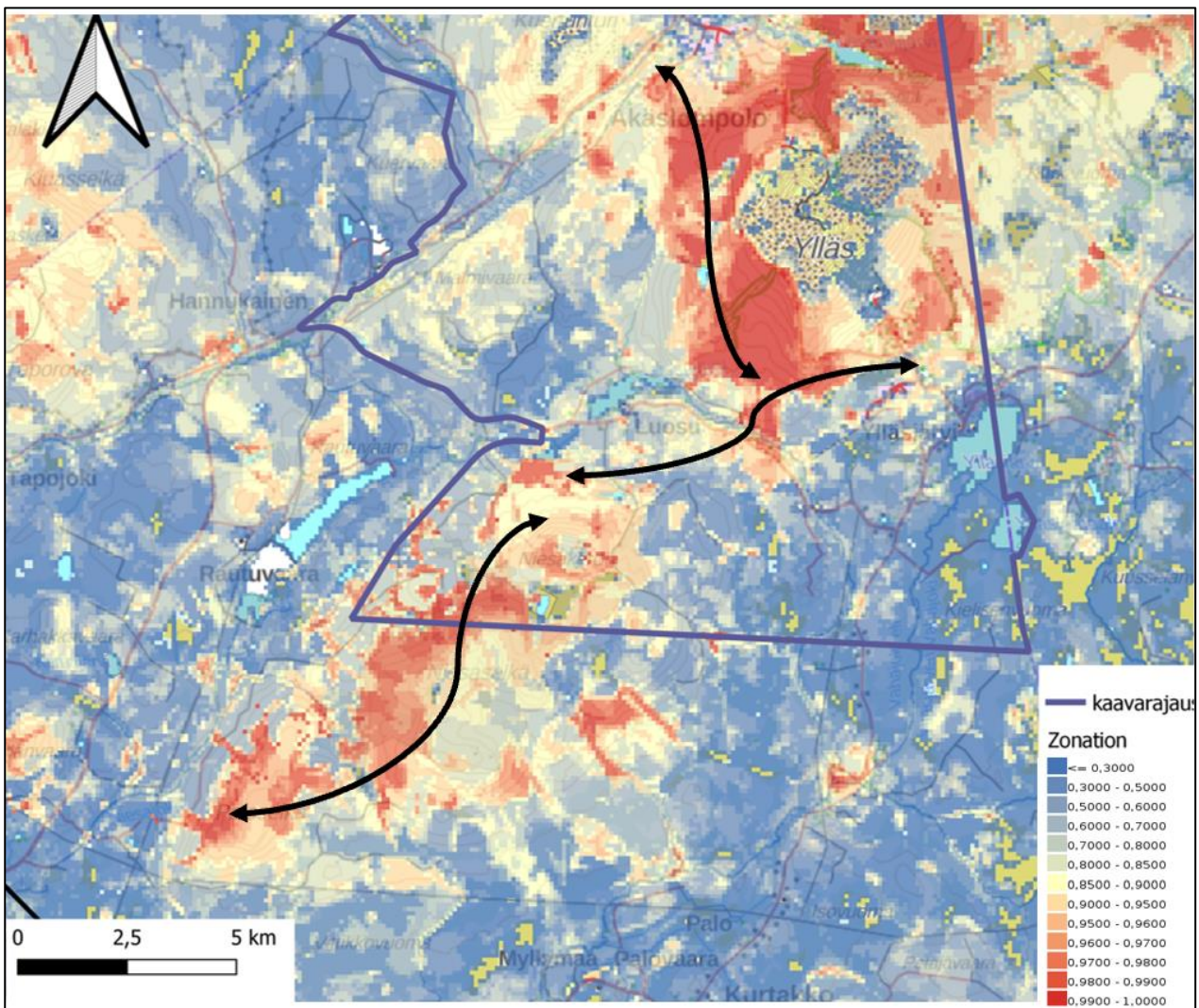
Ylläksen yleiskaavan päivityksestä ei arvioida aiheutuvan merkittäviä vaikutuksia Natura-alueen suojelun perusteena oleville luontotyypeille. Vaikutukset luontotyyppien laatuun tai määrään ovat korkeintaan vähäisiä eikä merkittäviä. Vaikutuksia voidaan lieventää opastuksella ja kulun ohjauksella.

Niesaselän Natura-alueen lähelle ei ole suunnitteilla rakentamista. Lähimpänä Natura-aluetta on Pitkäjärven lähelle suunniteltu yhdyskuntateknisen huollon alue, joka on noin 400 metriä Natura-alueesta pohjoiseen. Lähimmät rakentamisen reservialueet on suunniteltu noin 1,5 kilometrin päähän niin ikään alueen pohjoispuolelle. Natura-alueen lähialueet on varattu metsätalouskäyttöön, ja näillä alueilla pyritään välttämään avohakkuita. Niesakeron alue on osoitettu suojelualueeksi. Lähimpänä Niesakeroa on myös noin 500 metrin vyöhyke, jolla luonto- ja maisema-arvoja heikentävät toimenpiteet, kuten avohakkuut, vaativat maisematyöluvan. Tällä pyritään vähentämään kytkeytyneisyyteen kohdistuvia haittoja ja reunavaikutuksia.

Ylläksen yleiskaava sijoittuu Natura-alueiden Niesaselkä ja Ylläs-Aakenus väliin. Rakentaminen ja uusien alueiden kaavoitus heikentävät Natura-alueiden välistä kytkeytyvyyttä vähentämällä luonnontilaista tai sen kaltaista aluetta Natura-alueiden välillä etenkin Ylläksen lähistöllä. Kaavoituksen mahdollistaman rakennuskannan tiivistymisen ja leviämisen myötä ekologinen yhteys tulee hieman heikkenemään, jos rakentamatonta vyöhykettä ei jätetä tarpeeksi kaava-alueelle, ja puustoa kaadetaan alueella merkittävästi. Etenkin alueen lintujen ja nisäkkäiden kannalta metsäinen yhteys Natura-alueiden välillä on erittäin tärkeää säilyttää. Metsäisten yhteyksien sijoittuminen Natura-alueiden välillä on esitetty seuraavassa kuvassa (Kuva 13), jossa on esitetty myös metsien monimuotoisuudelle tärkeimmät alueet (Metsien Zonation 2018) Niesaselän alueella.

Kaavahankkeella ei arvioida olevan heikentävää vaikutusta Natura-alueen eheyteen, mutta rakentaminen ja metsien mahdollinen pirstoutuminen heikentää ekologiaa yhteyksiä alueiden välillä.

Vaikutus on kuitenkin vähäinen eikä näin ollen merkittävä. Vaikutus on todennäköisesti hieman voimassa olevaa yleiskaavaa vähäisempi.

Kuva 13. Ekologiset yhteydet ja monimuotoisuudelle tärkeät metsäalueet Niesaselän Natura-alueella ja sen lähistöllä. Mitä enemmän punaista, sitä tärkeämpi alue on monimuotoisuuden kannalta. Maastokartta ©MML.

6. Yhteisvaikutukset

Ylläksen yleiskaavan lisäksi maankäyttöä ohjaavat lähialueen ja -kuntien muut kaavat. Ylläksen osayleiskaava-alue Kolarin kunnassa rajoittuu pohjoisessa Ylläksen osayleiskaavaan Muonion kunnan puolella (hyv. 10.6.2003) ja idässä Ylläksen alueen yleiskaavaan (hyv. 9.12.1991) Kittilän kunnan puolella. Natura-alueeseen yhteisvaikutuksia ainakin retkeilyn osalta voisi aiheuttaa myös Levin ympäristön osayleiskaava (hyväksytty 25.2.2008), joka ulottuu Aakenustunturin juurelle. Näihin kaavoihin ei tällä hetkellä ole tiedossa tulevia muutoksia. Ylläksen länsipuolelle suunnitellun

Hannukaisen kaivosalueen yleiskaavan hyväksymispäätöksestä tehtiin valitus ja Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden päätöksestä on valitettu korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Lisäksi Muonion kunta on laatimassa Pallaksen alueelle asemakaavaa, jolla laajennetaan matkailukeskusta ja Torassiepin ranta-asemakaavaa, jolla olemassa olevan mökkikylän tilalle rakennetaan uusi lomakylä. Myös Levillä ollaan laatimassa useita uusia asemakaavoja.

Muonion kunnan puolella voimassa olevassa Ylläksen osayleiskaavassa Kolariin rajautuva alue on osoitettu pääosin retkeily- ja ulkoilualueena sekä maa- ja metsätalousvaltaisena alueena, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta. Tässä kaavassa on myös osoitettu kaksi moottorikelkkailureittiä, jotka jatkuvat kunnanrajan yli. Toinen reiteistä sijoittuu maantien 940 varteen ja toinen Kaupinselän lounaispuolelle.

Kittilän kunnan puolella voimassa olevassa yleiskaavassa Ylläslompolon ja Ylläsjärven alueet on osoitettu loma-asuntoalueeksi ja pientalovaltaisiksi asuinalueiksi, ja muu valmisteilla olevaan yleiskaavarajaukseen rajautuva alue virkistys- tai suojelualueeksi.

Uudet asemakaavat voivat lisätä kävijämääriä mahdollisesti myös Ylläksellä ja Niesaselän Natura-alueella, mutta todennäköisempää kävijämäärän kasvu on kaavojen lähialueilla.

Hannukaisen kaivosalueesta ei kaavaehdotuksessa tehtyjen selvitysten mukaan arvioida aiheutuvan vaikutuksia Niesaselän Natura-alueelle (Ramboll 2018). Kaivostoiminnan merkkejä voi kuitenkin havaita Niesakeron huipulta, mutta Niesakeron puustoisuus ja kaivosalueen kaukainen sijainti vähentävät näkyvyyttä.

Natura-arvioinnissa on arvioitu, että merkittäviä vaikutuksia luontotyyppeihin tai lajeihin kaavasta ei aiheudu. Vähäiset vaikutukset ovat mahdollisia. Mahdollisesti lisääntyneen talviretkeilyn takia vähäiset vaikutukset kaavasta ovat mahdollisia luontotyyppeihin Aapasuot, Boreaaliset luonnonmetsät ja Puustoiset suot, joihin sijoittuu moottorikelkkareitin osia. Moottoriliikenne voi myös aiheuttaa häiriötä eläimistölle, mikäli kaavan toteutus johtaa lisääntyneeseen liikenteeseen ja luvattomaan ajeluun. Kaavassa ei osoiteta uusia reittejä tai virkistystoimintoja alueelle, joten on epätodennäköistä, että jalan kulkevien määrä lisääntyisi merkittävästi. Niesaselkä voi kuitenkin houkutella hiljaisuutta hakevia ja ruuhkaa pakenevia retkeilijöitä. Retkeilyrakenteiden ja polkujen puuttumisen johdosta kulkeminen ei keskity mihinkään tiettyyn kohtaan tai alueeseen, ja luontotyypeille ei arvioida aiheutuvan kulumista retkeilystä. Merkittäviä yhteisvaikutuksia ei siten arvioida syntyvän.

7. Vaikutusten lieventäminen

Vaikutuksia voidaan pyrkiä sekä välttämään että vähentämään. Ylläksen yleiskaavan päivittämisestä ei aiheudu Niesaselän Natura-alueelle suoria vaikutuksia. Vähäisiä epäsuoria vaikutuksia kaavan myötä voi aiheutua liikkumisen lisääntymisestä Natura-alueella. Tämä voi ilmetä maaston kulumisena, itse tehtyjen polkujen määrän lisääntymisenä, kasvillisuuden talleantumisena ja ympäristön roskaantumisenä. Keinoja ihmisten liikkumisesta johtuvaa kasvillisuuden kulumisen vähentämiseksi ovat esimerkiksi liikkumisrajoitukset herkimmillä alueilla kuten portaat rinteissä, pitkospuut aroilla alueilla ja liikkumisen ohjaaminen merkityille reiteille. Reittien merkintä ja ylläpito

sekä kunnostus ja taukopaikkojen ylläpito sekä tiedotus ja opastus ovat tärkeitä toimia, joilla kasvillisuuden kulumista voidaan ohjata. Kaavassa ei kuitenkaan voida osoittaa Natura-alueen käyttöä ohjaavia toimenpiteitä, vaan alueiden käyttöä ja hoitoa ohjaa Metsähallitus.

Tällä hetkellä Niesaselän Natura-alueella ei ole merkittyjä reittejä tai retkeilyrakenteita. Liikkuminen alueella perustuukin enemmäksin jokaisenoikeuksiin. Alueen pohjoisosassa sijoittuva luontopolku on lakkautettu ja Tuorekurun autiotupa suljettu huonokuntoisena. Alueelle ei osoiteta virkistyspalveluja kaavassa. Retkeilytoimintojen lakkauttaminen onkin tehokas retkeilyä aiheutuvien vaikutusten lieventämistoimenpide, ja Niesaselän alueella ei ole enää tarvetta muille lieventämistoimenpiteille.

Alueella kulkee osia moottorikelkkareiteistä tai vanhoista talviteistä. Mahdollinen luvaton liikenne reittien ulkopuolella on ongelmallisempaa kuin maltillinen lisäys liikennemäärissä reiteillä. Valvonta lienee tehokkain tapa torjua luvattonta liikennettä, jos sellaista alkaa esiintyä alueella.

Kaavan vaikutuksia Natura-alueen eheyteen voidaan vähentää ja lieventää säästämällä mahdollisimman paljon luonnontilaista ympäristöä Natura-alueiden läheisyydessä. Natura-alueen pohjoispuolella sijaitseva ja siihen rajautuva Niesakeron alue on kaavassa osoitettu suojelualueeksi, mikä edistää luonnon suojelua myös Natura-alueella. Sen ympäröivä alue on MY-alueita, jolla luonto- ja maisema-arvoja heikentävä toiminta edellyttää maisematyölupaa. Voimassa olevassa kaavassa myös Niesakeron alue on MY-alueita.

Tärkeä lieventämiskeino on matkailijoiden selkeä ja riittävä ohjeistus maaston kulumisen estämiseksi, roskaantumisen välttämiseksi, arkojen lajien ja luontotyyppien vaalimiseksi sekä lajiston rauhan turvaamiseksi. Retkeilyetiketin opettaminen ja opettelu voitaisiin ottaa osaksi matkailutoimintaa. Vaikutusten lieventämiseksi olennaista on myös luonnon tilan säännöllinen seuranta, jotta tarvittavia toimenpiteitä ja muutoksia voidaan tehdä ajoissa.

8. Yhteenveto

Niesaselän Natura-alueen leimallisimpia piirteitä ovat vanhat, lähes luonnontilaiset metsät sekä erilaiset suot. Suunnitteilla oleva yleiskaava ei aiheuta suoria vaikutuksia Natura-alueeseen, sillä kaavassa ei ole osoitettu alueelle kohdistuvaa rakentamista tai muuttuvaa maankäyttöä. Toteutuessaan kaava kuitenkin mahdollistaa majoituspaikkojen selkeän lisääntymisen, joka puolestaan voi lisätä kävijämääriä myös Niesaselän Natura-alueella. Näin ollen hankkeesta arvioidaan aiheutuvan Natura-alueelle vähäisiä heikentäviä vaikutuksia, joiden ei kuitenkaan arvioida olevan merkittäviä.

Kävijämäärien lisääntyessä sekä kesä- että talviaikaisten matkailijoiden määrä voi kasvaa hieman Natura-alueella. Vaikutus kohdistuu etenkin kulutukselle herkkiin luontotyyppihin kuten soihin ja luonnonmetsiin. Vaikutus Vaikutusta kaavoituksesta Natura-alueelle aiheutuu myös ekologisten yhteyksien heikkenemisen myötä. Heikentävä vaikutus olisi kuitenkin todennäköisesti hieman voimassa olevaa yleiskaavaa vähäisempi.

Yhteenveto Ylläksen yleiskaavan vaikutuksista Niesaselän Natura-alueeseen on esitetty alla (Taulukko 3).

Sweco | NATURA-ARVIOINTI NIESASELKÄ FI1300706 SAC

Työnumero: 25006243-007

Päiväys: 28.4.2026

Versio: Valmis

Taulukko 3. Yhteenvedo kaavahankkeen vaikutuksista Niesaselän Natura-alueelle

Vaikutusten kohde	Arvio vaikutuksesta	Arvio vaikutuksen todennäköisyydestä	Perustelu
Luontodirektiivin mukaiset luontotyytit	Ei merkittävää heikennystä	Mahdollinen	Kävijämäärän lisääntymisen aiheuttama kuluminen, muutokset vähäisiä.
Muut tärkeät lajit	Ei merkittävää heikennystä	Mahdollinen	Maastoliikenteen lisääntymisen aiheuttama vähäinen häiriö
Natura-alueen eheys	Ei merkittävää heikennystä	Mahdollinen	Metsäisten alueiden vähäinen pirstoutuminen kaava-alueella ja ekologisten yhteyksien heikentyminen Niesakeron ja Ylläs-Aakenuksen Natura-alueiden välillä, kävijämäärän lisääntymisen aiheuttama kuluminen ja häiriö

Esitettyjä vaikutuksia on mahdollista välttää ja vähentää erilaisin keinoin. Niesaselän Natura-alueella on jo tehty tehokkaita toimia vaikutusten estämiseksi ja vähentämiseksi; luontopolku on lakkautettu ja autiotupa suljettu. Alueella on hyvin lyhyitä moottorikelkkareitistöjen osia. Luvanvaraisen liikenteen säätely lupamyynnin avulla, luvattoman liikenteen valvonta ja matkailijoiden valistaminen luonto- ja retketietekististä ovat keinoja, jolla ei toivottuja vaikutuksia lisääntyneestä kävijämäärästä voi lieventää. Suojelutavoitteiden ja matkailutavoitteiden yhteensovittaminen vaatii eri vastuutahojen säännöllistä vuoropuhelua sekä luonnon tilan seuranta.

9. Lähteet

Airaksinen, O. ja Karttunen, K. 1998. Natura 2000 -luontotyyppiopas. Ympäristöopas 46. Suomen ympäristökeskus.

Assessment of plans and projects significantly affecting Natura 2000 sites. Methodological guidance on the provisions of Article 6(3) and (4) of the Habitats Directive 92/43/EEC. European Commission, 2001.

http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/natura_2000_assess_en.pdf

Euroopan komissio. 2000. Natura 2000-alueiden suojelu ja käyttö. Luontodirektiivin 92/43/ETY 6 artiklan säännökset.

GTK 2026. Geologisen tutkimuskeskuksen maaperäaineisto, Suotyypit ja turvekankaat -rajapinta. https://gtkdata.gtk.fi/arcgis/services/Rajapinnat/GTK_Maapera_WMS/MapServer/WMServer?

Jägerbrand, A.K. and Alatalo, J.M. 2015. Effects of human trampling on abundance and diversity of vascular plants, bryophytes and lichens in alpine heath vegetation, Northern Sweden. Springer Plus 4:95

Kittilän kunta, Yleiskaavat. Osoitteessa: <https://kittila.fi/asuminen-ja-ymparisto/kaavoitus/yleiskaavat>

Luonnonsuojelulaki, 2023. Osoitteessa: <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230009#Pidm46651396264544>

Sweco | NATURA-ARVIOINTI NIESASELKÄ FI1300706 SAC

Työnumero: 25006243-007

Päiväys: 28.4.2026

Versio: Valmis

Metsähallitus, 2008. Pallas-Yllästunturin kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 36. 198 s. Metsähallitus, Vantaa.

Metsähallitus, 2012. Pallas-Yllästunturin kansallispuiston reitistösuunnitelma 2011. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 120. 98 s.

Muonion kunta, Ylläksen yleiskaava. Osoitteessa: <https://www.muonio.fi/elinvoima/kaavoitus-jamaankaytto.html>

Mäkelä, K. ja Salo, P. 2023. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korjattu painos. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43. Suomen ympäristökeskus ja Ympäristöministeriö.

Natura-tietolomake Niesaselkä FI1300706 (ei julkinen)

NATA-arviointi Ylläs-Aakenus. Metsähallitus 2016.

Ramboll. 2018. Kolarin kunta. Hannukaisen kaivosalueen osayleiskaava. Osoitteessa: https://www.kolari.fi/media/liitetiedostot/kaava-asiat/aselostus_hannukainen_oyk-ehdotus_20-02-2018_paiv_2018-04-09_paiv_2018-10-11_kv2021-05-10.pdf

Sulkava, P & Norokorpi, Y. 2007. Luontomatkailun vaikutukset kasvillisuuteen ja maaston kulumiseen Pallas-Yllästunturin kansallispuistossa. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A 166

Suomen Lajitietokeskus laji.fi, 2023. Tietopyyntö käyttörajoitetusta aineistosta 17.4.2023.

Suomen Lajitietokeskus laji.fi, 2024. Tietopyyntö käyttörajoitetusta aineistosta 6.2.2024

Sweco Finland Oy, 2023a. Kolarin kunta. Kaavaselostus, Ylläksen yleiskaavan uudistaminen.

Sweco Finland Oy. 2023b. Natura-tarvearviointi Ylläksen osayleiskaavan uudistaminen.

SYKE Luontodirektiivin lajien esittelyt, saukko. Päivitetty 30.11.2022
<https://www.ymparisto.fi/sites/default/files/documents/Saukko.pdf>

Ympäristöministeriö, 2013. Vaikutusten arviointia Natura-alueilla koskevia ohjeita
<http://www.ym.fi/download/noname/%7BADEE4770-BB60-42C0-A95B-84F2ED751241%7D/31250>

Ympäristöministeriö, Suomen Natura-alueet. Karttapalvelussa osoitteessa:
<https://syke.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=831ac3d0ac444b78baf0eb1b68076e1a>